

J. Can. F.

101

Nro: 2918.

J. Can. F. 101

2918.

B R E V E

SUMMI

PONTIFICIS PII VI.

AD E. S. R. ECCLES.

CARDINALEM

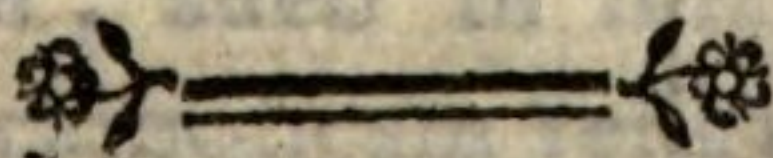
DE LA

ROCHEFOUCAULT,

ILLUSTRISS. ARCHIEPIS. AQUI - SEXTA-
NUM, CÆTEROSQUE PRÆLATOS CON-
VENTUS NATIONALIS GALLICANI.

De constitutione civili Cleri Gallicani.

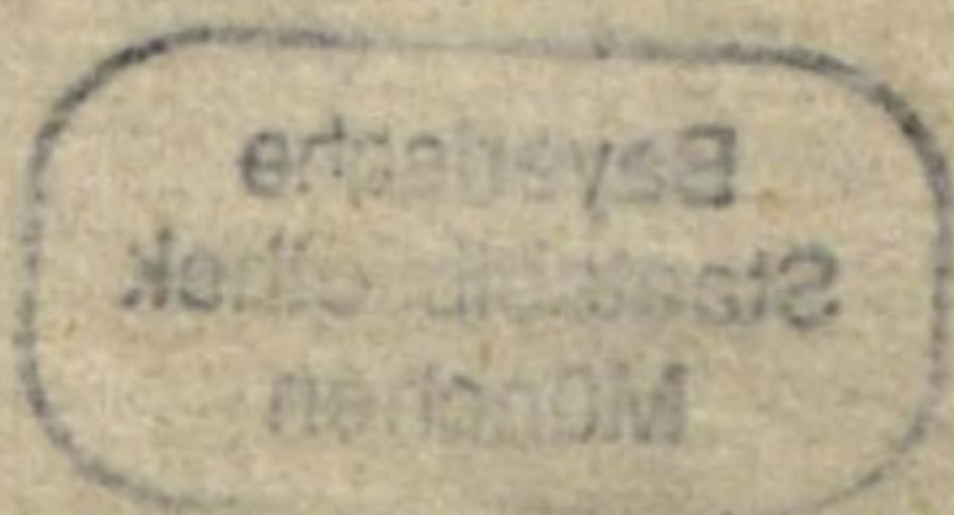

Biblioth.

oberattac

M. DCC. LXXXI.

OBREVÉ

SUMMI

POINTELLÉCKS BRILL V. J.

Ad R. S. R. Eccles.

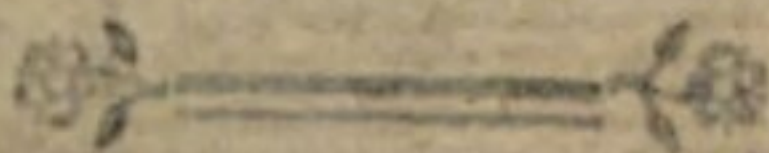
CARDINALEM

DE LA

ROCHEFOUCAULT,

ILLUSTRISS. ARCHIEPIS. AQUI - SEXTA -
NUM, CATEROSQUE PRÆLATOS CON-
VENTUS NATIONALIS GALLICANI.

De constitutione civilis Cleri Gallicani.

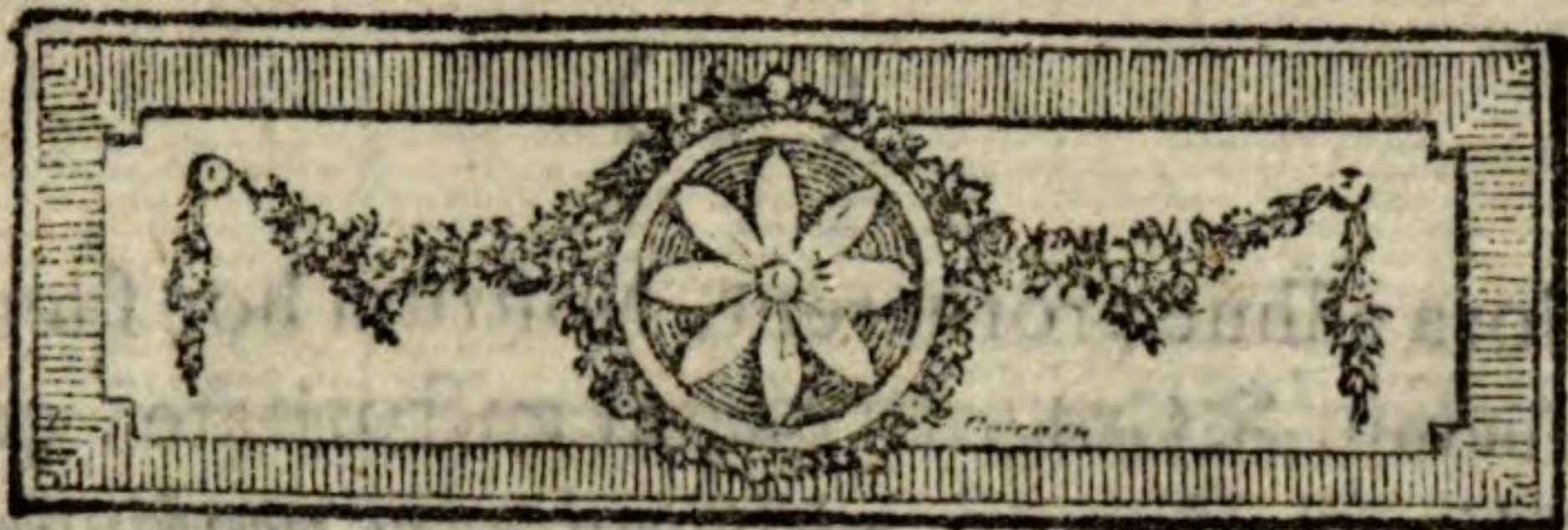
Paris

1788

M. DCC. LXXXI.

Bayerische
Staatsbibliothek
München

DILECTI filii nostri, ac venerabiles fratres salutem & apostolicam benedictionem. Quod aliquantùm differre ob ipsius rei gravitatem, nimiamque item urgentium negotiorum copiam coacti fuimus, nunc responsum damus, dilecti filii nostri, ac venerabiles fratres, litteris die 10 octobris ad nos datis, quibus multorum è vestris spectabilibus collegis nomen subscriptum est. Eæ renovarunt in nobis immensum, nulla-que consolatione levandum dolorem illum, quem jam perceperamus, ex quo tempore perlatum ad nos erat istum nationis vestræ conventum ad publicæ œconomiae rationes ordinandas congregatum, adeo in suis decretis progressum esse, ut catholicam religionem impeteret; à conspirantibus enim suorum plerisque jam in ipsum irruebatur sanctuarium.

Ab initio judicabamus servandum nobis esse cum hujusmodi inconsultis hominibus silentium, ne ipsi veritatis voce magis irritati ad multò de-

teriora adhuc proruerent. Nostrum hoc silentium tuebatur S. Gregorii Magni auctoritate, qui (1) „*Discretè, inquit, vicissitudinum pensanda sunt tempora, ne cum restringi lingua debet, per verba inutiliter defluat*“. Tamen verba nostra ad Deum convertimus, ac publicas statim indiximus peragendas preces, ut novis istis legum latoribus eum impetràremus animum, quo vellent ab hujus sæculi philosophiæ præscriptis recedere, atque ad religionis nostræ consilia regredi, iisque insistere. In quo Susannæ exemplum secuti sumus, quæ, ut exponit S. Ambrosius (2). *Plus egit tacendo, quam si esset loquuta: tacendo enim apud homines, loquuta est Deo, conscientia loquebatur, ubi vox non audiebatur, nec quærebat pro se hominum judicium, quæ habebat Domini testimonium.*

Neque porro prætermisimus venerabiles fratres nostros S. R. E. cardinales in consistorium convocare Die 29 martii proxime elapsi anni, eosque participes eorum facere, quæ isthic geri contra catholicam religionem jam cœperant, communicatâque cum ipsis nostri doloris acerbitate, illos itidem ad nostrarum lacrymarum, ac obsecrationum societatem excitare.

Dum

(1) Regul. Pastor. tom. II, oper. edit. Maurin. pag. 54.

(2) Lib. I, de offic. cap. 3, num. 9, tom. 2, oper. edit. Maurin. pag. 4.

Dum in hoc essemus intenti, repente adfertur ad nos, prodiisse circa mensis Julii dimidium à gallicæ nationis conventu (cujus nomine solam partem numero prævalentem semper intelligemus) prodiisse inquit, decretum, quod in titulo constitutionem cleri civilem prætexens, reverà ad sacratiora dogmata, atque ad certissimam ecclesiæ disciplinam perturbandam, evertendamque deveniebat, hujus primæ sedis, episcoporum, sacerdotum, regularium utriusque sexûs, totiusque catholicæ communionis jura abolebat, sacros supprimebat ritus, ecclesiasticos redditus, & fundos arripiebat, eas demum inferebat ærumnas, quæ credi non possent, nisi ipsâ comprobarentur experienciâ. Istis ad nos relatis, non potuimus certè non abhorrescere ad ejus decreti lectionem, idemque accidit nobis, quod olim Magno Gregorio prædecessori nostro evenit, qui cum codicem quemdam ab episcopo Constantinopolitano recognoscendum accepisset, ac priores partes percurrisset, manifesta pravitatis venena testatus est in eo se reperisse (1): hinc animo nostro in summas ægritudines conjecto, ecce sub finem augusti mensis, nuntiatur nobis carissimi in Christo Filii nostri Ludovici christianissimi Regis postulatio, quâ summo apud nos instabat studio, ut autoritate nostrâ approbaremus, saltem, *per provisionis modum*, quinque ab illo conventu decretos articulos, suâque regiâ sanctione jam confirmatos. Cum autem illos re-

gulis

(1) Epist. 66, lib. 6, tom. 2, pag. 242.

gulis canonicis adversari videremus, leniùs tamen ipsi regi respondendum judicavimus, nos articulos illos examini subjecturos vigenti cardinalium congregationi, quorum singulorum sententias etiam scripto expressas deinceps cognoscere nos ipsi, atque expendere pro rei gravitate satagebamus. Interim per nostras familiares litteras ipsum hortati sumus regem, ut universos regni episcopos induceret ad sibi candidè aperiendos sensus suos, nobisque accuratas eorum consiliorum rationes proponendas, in quas ipsi convenirent, eaque nobis patefacienda, quæ in tantâ locorum distantia nos laterent, ne in ullam conscientia nostræ labem possemus incurrere. Nondum quidem ad nos indè pervenit ulla vestra hujusmodi gerendarum rerum explicatio; pervenerunt tamen aliquorum episcoporum typis evulgatæ pastorales litteræ, sermones & monita evangelico spiritu plena, sed ea singulariter à suis autoribus perscripta, neque rationem, quid à nobis gerendum videretur, indicantia, quam hæc tanta rerum necessitas, summumque, in quo versamini, discrimen exposceret.

Verùm ad nos non itâ pridem pervenit manuscripta expositio vestra super principiis constitutionis cleri, quam & typis postea accepimus, in cujus exordio perleguntur extracta nationalis conventûs plura decreta, eaque multis conjuncta animadversionibus super eorundem & invaliditate, & pravitate. Eodem pariter tempore red-

ditæ

ditæ nobis sunt recentes ipsius regis litteræ, in quibus approbationem à nobis postulat ad aliquod tempus valituram septem articulorum nationalis conventûs, cum primis illis quinque ad nos augusto mense transmissis penè consentientium, unàque significat, se in angustias redigi pro interponendâ sanctione novo executoriali decreto die 27 novembris edito, cujus jussu episcopi, vicarii, parochi, seminariorum præfecti, aliique ecclesiasticis fungentes officiis coram generali municipalitatum consilio intrâ præscriptum tempus juratam præstent constitutioni servandæ fidem, & ni faciant, gravissimis sint pœnis puniendi. Verum, quemadmodum jam antea declaravimus, nequaquam nos velle nostrum expromere super hisce articulis judicium, nisi prius à majori saltem episcoporum parte perspicue distincteque nobis relatum esset, quid ipsi sentirent, id nunc etiam constanter repetimus, & confirmamus.

Dum rex ipse postulat à nobis inter cœtera, ut hortatione nostrâ metropolitanos, & episcopos inducamus ad consentiendum ecclesiarum metropolitanarum, & episcopatum divisioni, & suppressioni, nec non ut provisionali saltem modo indulgeamus, quò scilicet formæ canonicæ ab ecclesiâ in novorum episcopatum erectionibus hætenus servatæ, nunc ex metropolitanorum, episcoporumque auctoritate fiant, & præsentatis ad vacantes curas juxta novam electionum

ctionum methodum iidem illi institutionem præbeant, dummodo morum, doctrinæque eligendorum ratio non obstet. Ex hac profecto regis delatâ postulatione facile perspicitur, ab eo ipso nimirum agnosci exquirendos esse in hujusmodi casibus episcoporum sensus, æquumque planè esse, ne nos quidquam, nisi ipsis auditis, statuamus. Vestra igitur consilia, vestras singulariter expostas consiliorum rationes à vobis vel universis, vel plerisque subscriptas exoptamus, atque agnoscimus, quo tanquam gravissimo monumento innixi, consultationes nostras regere, moderarique possimus, ut ita vobis regnoque christianissimo salutare, ac congruum à nobis iudicium proferatur. Dum in hac de vobis expectatione sumus, interim illa, quæ in vestris exponuntur litteris, sublevant nos aliquâ ex parte in peragendo examine omnium nationalis constitutionis articulorum.

Si primò perlegantur assertiones concilii Senonensis inchoati anno 1527, contra Lutheranorum hæreses, illud profecto, quod basis est, & fundamentum decreti nationalis, de quo agitur, expers esse ab hæresis notâ videri non potest. Sic enim se explicavit concilium (1) post hos autem ignaros homines, „surrexit Marsilius „Patavinus, cujus pestilens liber, quod defensorium pacis nuncupatur, in christiani populi „per-

(1) In collect. Labbe, tom. 19, pag. 1154, edit. Venet. coleti, qua semper utemur.

„perniciem procurantibus Lutheranis, nuper
 „excussus est. Is hostiliter ecclesiam infectatus
 „& terrenis principibus impiè applaudens, om-
 „nem praelatis adimit exteriorem jurisdictionem,
 „eâ duntaxat exceptâ, quam secularis largitus
 „fuerit magistratus. Omnes etiam sacerdotes,
 „sive simplex sacerdos fuerit, sive episcopus,
 „Archiepiscopus, aut etiam Papa, æqualis ex
 „Christi institutione asseruit esse auctoritatis,
 „quodque alius plus alio autoritate præstet,
 „id ex gratuita laici principis concessione vult
 „provenire, quod pro sua voluntate possit revo-
 „care. Verum ex sacris litteris coercitus est
 „*delirantis* hujus *hæretici* immanis furor, quibus
 „palàm ostenditur non ex principum arbitrio
 „dependere ecclesiasticam potestatem, sed ex
 „jure divino, quo ecclesiæ conceditur leges
 „ad salutem condere fidelium, & in rebelles
 „legitimâ censurâ animadvertere; iisdem quo-
 „que litteris apertè monstratur ecclesiæ potesta-
 „tem longè aliâ quavis laicâ potestate, non
 „modò superiorem esse, sed & digniorem.
 „Cæterum hic Marsilius & cæteri prænomi-
 „nati *hæretici* adversus ecclesiam impiè debac-
 „chati, certatim ejus aliquâ ex parte nituntur
 „diminuere auctoritatem.

Prætereà vobis etiam in mentem revocamus
 fel. record. Benedicti XIV. consonam senten-
 tiam, qui cum in suis ad Primate, Archiepisco-
 pos, & episcopos regni Poloniæ die 5 martii

1752, datis litteris ageret de opusculo polonico idiomate impresso, gallicè verò prius edito sub titulo „Principes sur l'essence, la distinction „& les limites des deux puissances spirituelle „& temporelle, ouvrage posthume du Pere La- „borde de l'oratoire“ in quo autor ecclesiasticum ministerium ità sæculari dominationi subiciebat, ut ad hanc spectare pronuntiaret de externâ, ac sensibili ecclesiæ gubernatione cognoscere, ac judicare. „Pravum, inquit, ac perniciosum systema jam pridem ab apostolicâ „sede reprobatur ac pro *hæretico* expressè „damnatum, fallacibus ratiunculis, fucatis, at- „que ad religionem compositis verbis, con- „tortisque scripturarum, ac patrum testimoniis „impudens scriptor obtrudit, quo simplicibus „& minus cautis faciliùs imponat“. Igitur libellum proscripsit, notasque apposuit, *captiosi, falsi, impii*, atque *hæretici*, ejusque interdixit, ac prohibuit lectionem, retentionem, & usum omnibus & singulis Christi fidelibus, etiam specificâ & individuâ mentione dignis sub poenâ excommunicationis ipso facto, absque aliâ declaratione incurrendâ, à quâ nemo à quoquam præterquam Pontifice romano pro tempore existente, nisi in mortis articulo constitutus, absolutionis beneficium obtinere valeat. (1)

Et sane quæ unquam pertinere potest ad laicos jurisdictio super ecclesiæ rebus, ob quam ecclesiastici

(1) Bullar. Benedicti XIV, tom. 4, constitut. 44, edit. Rom.

fiastici ipsi subjici eorum decretis teneantur? Nemi-
 mini porrò, qui catholicus sit, ignotum esse
 potest Jesum Christum in suæ ecclesiæ institu-
 tione, dedisse Apostolis, eorumque successori-
 bus potestatem, nulli alii potestati obnoxiam,
 quam sanctissimi Patres universi voce concordi
 agnoverunt cum Hosio & S. Athanasio monenti-
 bus „(1) ne te rebus misceas ecclesiasticis, neve
 „nobis hisce rebus præcepta mandes, sed à
 „nobis potius hæc ediscas: tibi Deus imperium
 „tradidit, nobis, quæ sunt ecclesiastica, concre-
 „didit, ac quemadmodum qui tibi subripit,
 „Deo ordinanti repugnat, ita metue, ne, si ad
 „te ecclesiastica pertrahas, majoris criminis
 „reus fias“. Ac propterea S. Joannes Chryosto-
 mus, ut magis, quam id verum esse, compro-
 baret, Ozæ factum attulit (2). Qui arcam alio-
 quin „subvertendam fulsit, è vestigio mortuus
 „est; eoquod ministerium, ipsi non congruens,
 „usurpavit; ergo ne sabbatum violatum, & solus
 „arcæ ruituræ contactus ad tantam indignatio-
 „nem Deum provocavit, ut qui hæc ausi fuerant,
 „ne minimum quidem veniæ sint consequuti?
 „Hic verò qui adoranda & ineffabilia dog-
 „mata corrumpit, excusationem habiturus est,
 „& veniam consequetur? Non potest hoc fieri,
 „non potest, inquam“. Id ipsum decrevere sacro-
 sancta

(1) S. Athanas. in histor. Arianor. ad Monacos, tom. I, oper. pag. 371, edit. Maurin.

(2) Commentar. in cap. I, Epist. ad Galat. num. 6, tom. 10, oper. edit. Maurin. pag. 668.

sancta concilia, consentientibus in idem vestris regibus usque ad regnantis avum Ludovicum XV. qui die 10 augusti anni 1731, se agnoscere declaravit „Comme son premier devoir d'empêcher qu'à l'occasion des disputes, on ne mette en question les droits sacrés d'une puissance, qui a reçu de Dieu seul le droit de décider les questions de doctrine sur la foi, ou sur la regle des mœurs; de faire des canons ou des regles de discipline pour la conduite des ministres de l'église, & des fideles dans l'ordre de la religion, d'établir ses ministres, ou les destituer conformément aux mêmes regles, & de se faire obéir en imposant aux fideles, suivant l'ordre canonique, non-seulement des pénitences salutaires, mais des veritables peines spirituelles, par les jugemens, ou par les censures que les premiers pasteurs ont droit de prononcer“ . . .

Et tamen contrà tam certam in ecclesiâ sententiam, conventus iste nationalis potestatem sibi ecclesiæ arrogavit, dum tot ac tanta constitueret, quæ cum dogmati, tum ecclesiasticæ disciplinæ adversantur, & dum episcopos, & ecclesiasticos omnes jurejurando ad sui decreti executionem adstringeret. Verum hoc minime mirum videri debet iis, qui ex ipsâ conventûs constitutione facile intelligunt nil aliud ab illâ spectari, atque agi, quam ut aboleretur catholica religio, & cum eâdem debita regibus obedientia. Eo quippe con-

consilio decernitur, in jure positum esse, ut homo in societate constitutus, omnimodâ gaudeat libertate, ut turbari scilicet circa religionem non debeat, in ejusque arbitrio sit de ipsius religionis argumento, quidquid velit, opinari, loqui, scribere, ac typis etiam evulgare. Quæ sane monstra ab illâ hominum inter se æqualitate, naturæque libertate derivari, ac emanare declaravit. Sed quid insanius excogitari potest, quam talem æqualitatem libertatemque inter omnes constituere, ut nihil rationi tribuatur, quâ præcipue humanum genus à naturâ præditum est, atque à cæteris animantibus distinguitur. Cum hominem creasset Deus, eumque in paradiso voluptatis posuisset, nonne eodem tempore ipsi mortis poenam indixit, si de ligno scientiæ boni & mali comedisset; nonne statim hoc primo præcepto ejus adstrinxit libertatem? Nonne deinceps, cum per inobedientiam se reum effecisset, plura præcepta per Moysen adjunxit? Et licet ipsum *reliquisset in manu consilii sui*, ut bene seu male mereri posset, nihilominus adjecit *mandata, & præcepta, ut si voluerit servare, conservassent eum* (1).

Ubi est igitur illa cogitandi, agendique libertas, quam conventûs decreta tribuunt homini in societate constituto, tanquam ipsius naturæ jus immutabile. Oportebit igitur ex eorum decretorum sententiâ juri contradicere creatoris,

per

(1) Ecclesiastic. cap. 15. vers. 15 & 16.

per quem existimus, & cujus liberalitati, quidquid sumus, atque habemus, acceptum referre debemus. Prætereà quis jam ignoret creatos esse homines, ut non solum singuli sibi, sed & aliis vivant, ac profint hominibus? In hac enim naturæ infirmitate mutuo indigent ad sui conservationem subsidio; atque idcirco à Deo & rationem, & loquendi facultatem tenuerunt, ut & opem petere, & petentibus præstare scirent, ac possent; proinde ab ipsa naturæ inductione in societatem communionemque coierunt. Jam cum hominis sit ita suâ ratione uti, ne supremum autorem suum, non tantum agnoscere, verum & colere, admirari, ad eumque omnia referre debeat, cumque ipsum subjici jam ab initio majoribus suis necesse fuerit, ut ab ipsis regatur, atque instruatur, vitamque suam ad rationis, humanitatis, religionisque normam instituere valeat; certe ab unius ejusque ortu irritam constat, atque inanem esse jactatam illam inter homines æqualitatem, ac libertatem. *Necessitate subditi estote* (1). Itaque ut homines in civilem societatem coalescere possent, gubernationis forma constitui debuit, per quam jura illa libertatis adscripta sunt sub leges supremamque regnantium potestatem; ex quo consequitur, quod S. Augustinus docet in hæc verba: „Generale quippe pactum est societatis humanæ obedire regibus suis“ (2). Quapropter hæc

(1) Apost. Epist. ad Roman. cap. 13. vers. 5.

(2) Lib. 3, confession., cap. 8, tom. 1, oper. edit. Maurin. pag. 94.

hæc potestas non tam à sociali contractu, quam ab ipso Deo recti justique auctore repetenda est. Quod quidem confirmavit Apostolus in superius laudatâ epistolâ (1): „Omnis anima potestatibus „sublimioribus subdita sit, non est enim potestas „nisi à Deo, quæ autem sunt, à Deo ordinata „sunt: itaque qui resistit potestati, Dei ordi- „nationi resistit: qui autem resistunt, ipsi sibi „damnationem acquirunt“.

Atque hic referre libet canonem concilii Tu-ronensis II, habiti anno 567 (2), cujus verbis anathemate plectitur, non solum qui decretis apostolicæ Sedis contraire præsumit; sed & „quod pejus est, qui contra sententiam quam vas „electionis Paulus apostolus Spiritu sancto mi- „nistrante promulgavit; aliud conscribere, ullâ „ratione præsumat, cum dicat ipse per Spiri- „tum sanctum, qui prædicaverit præter id, quod „prædicavi, anathema sit“.

Ast ad refutandum absurdissimum ejus liberta-
tis commentum, satis hoc etiam esse potest, si dicamus hujusmodi nempe sententiam fuisse *Val-
densium & Beguardorum* à Clemente V. Sacro approbante œcumenico concilio Viennensi (3) damnatorum, quam deinde fecuti sunt *Wicleffistæ*, & postremo *Lutherus* illis suis verbis: *liberi
sumus*

(1) Vers. 1 & 2.

(2) Canon 20, in collect. Labbe, tom. 6, pag. 54,

(3) Cap. 3. in Clementin. tit. de hæreticis.

sumus ab omnibus (1), verum tamen quæ de obedientiâ legitimis potestatibus debitâ afferuimus, nolumus eo accipi sensu, ut à nobis dicta fuerint animo oppugnandi novas civiles leges, quibus Rex ipse præstare potuit assensum, utpote ad illius profanum regimen pertinentes, ac si per nos eo consilio allata sint, ut omnia ad pristinum civilem statum redintegrentur juxta quorundam calumniatorum evulgatas interpretationes, ad conflandam religioni invidiam: cum reverâ nos, vosque ipsi id unum quæramus, atque urgeamus, ut sacra jura ecclesiæ, & apostolicæ Sedis illæsa ferventur. In quem sane finem nunc aliâ ratione nomen illud *libertatis* expendamus, discrimenque inspiciamus, quod intercedit inter homines, qui extra gremium ecclesiæ semper fuerunt, quales sunt infideles, & Judæi, atque inter illos, qui se ecclesiæ ipsi per susceptum baptismi sacramentum subjecerunt. Primi etenim constringi ad catholicam obedientiam profitendam non debent; contra vero alteri sunt cogendi. Id quidem discrimen solidissimis, prout solet, rationibus exponit S. Thomas Aquinas (2), ac multis ante sæculis Tertullianus exposuit in libro Scorpiaci adversus Gnosticos (3), & paucis ante annis Benedictus XIV in opere de fervorum Dei beatificatione, & beatorum canoniza-

(1) Ut refert auctor appendic. ad S. Thomam. prima secundæ, question. 96, art. 5, edit. Neapol. 1763. (1)

(2) Secunda secundæ quest. 10, art. 8. (2)

(3) Cap. 2, num. 15. (3)

tione (1); atque ut magis adhuc hujus argumenti pateat ratio, videndæ sunt duæ celeberrimæ, ac pluries typis editæ S. Augustini epistolæ, una ad Vincentium Cartennensem (2) altera ad Bonifacium comitem (3), per quas non veteres solum, sed & recentes hæretici plane refelluntur. Quare manifestó perspicitur æqualitatem, & libertatem à conventu isto jactatam in illud, ut jam probavimus, recidere, ut catholica subvertatur religio, cui propterea *dominantis* titulum in regno, quo potita semper est, detrectavit.

Progredientibus nunc nobis ad alios nationalis conventus errores demonstrandos, statim occurret Pontificii Primatûs, ejusque jurisdictionis abolitio, cum decretum sit, ut : „Le nouvel évêque ne pourra s'adresser au pape pour en obtenir aucune confirmation, mais il lui écrira, comme au chef visible de l'église universelle, en témoignage de l'unité de foi, & de la communion qu'il doit entretenir avec lui“. Nova præscribitur jurisjurandi formula, in qua romani pontificis nomen suppressum est. Imo cum electus ex juratâ fide teneatur decretis nationalibus, in quibus inhibitum est, ne à pontifice electionis confirmatio postuletur, eo ipso omnis ejusdem pontificis potestas prorsus excluditur;

(1) Lib. 3, cap. 17, num. 13.

(2) Epist. 93, tom. 2, oper. pag. 237, edit. Maurin.

(3) Epist. 185, tom. eod. pag. 652.

ditur; atque hoc modo abscinduntur à fonte rivi,
rami ab arbore, populus à primo sacerdote.

Hic vobiscum usurpare nobis liceat, & exprimere illatas dignitati, autoritatie nostræ injurias, vocibus, quibus S. Gregorius Magnus (1), indoluit apud Constantinam Augustam, de Joanne, qui nova præsumere cœperat, seque per superbiam, universalem episcopum appellabat, rogavitque, ne assensum præberet præfatæ Joannis elationi: „si hac in causâ nequaquam
„me pietas vestra despiciat, quia & si peccata
„Gregorii (*nunc Pii*) tanta sunt, ut pati talia
„debeat, Petri tamen apostoli peccata nulla
„sunt, ne vestris temporibus pati ista mereatur.
„tur. Unde iterum atque iterum per omnipotentem Dominum rogo, ut sicut parentes
„priores vestri principes, S. Petri apostoli gratiam quæsierunt: ita vos quoque & hanc vobis
„quærere & conservare curetis, & propter
„peccata nostra, qui ei indignè servimus, ejus
„apud vos honor nullatenus minuatur, qui &
„modò vobis adjutor esse in omnibus, & postmodum vestra valeat peccata dimittere“.

Quod divus Gregorius ab autoritate Constantinæ postulavit ad decus pontificiæ dignitatis; nos à vobis similiter exquirimus, ne in isto vastissimo regno primatûs honor & jura aboleantur,
respi-

(1) Epist. 21, lib. 5, pag. 751, tom. 2, oper. edit. Maurin.

respicianturque merita Petri, cujus nos hæredes sumus, etsi indigni, quique debet in personâ humilitatis nostræ honorari. Quod si alienæ potestatis vi impediti exequi non valebitis, per religionem, & constantiam vestram complere debetis, fortiter vos ab injuncto jurejurando abstinentes: quippe minùs detrahebat Gregorio usurpata à Joanne denominatio, quam nostro deroget juri nationale decretum. Quomodo enim retentam, conservatamque dici poterit cum visibili Ecclesiæ capite communionem, eidem tantummodò electionem nunciando, eodemque tempore ipsius primatûs auctoritatem etiam per sacramenti religionem abnuendo? Et tamen debetur ipsi tanquam capiti à suis membris solemnis canonice obedientiæ promissio, ad retinendam in Ecclesiâ unitatem, atque ad evitanda mystici hujus corporis à Christo Domino constituti schismata. Quâ in re, quod ad Ecclesias galliarum pertinet, videre est apud Marten. De antiq. Eccl. Rit. (1), qualis ibidem jurandi formula viguerit, in quâ constat jam ab antiquis temporibus gallicanos episcopos in sua ordinatione ad fidei professionem addidisse expressam suæ erga romanum pontificem obedientiæ clausulam.

B 2

Atque

(1) Tom. 2, lib. 1, cap. 2, art. 11, ord. 10, & apud Sirmond. in appendic. ad tom. 2, Concilior. Galliæ, de antiquis Episcop. promotion. formul. 13, pag. 656.

Atque hic non ignoramus profecto, neque dissimulandum ducimus, quid constitutionis nationalis patroni contra hæc proferunt ex epistolâ S. Hormisdæ ad Epiphanium patriarcham Constantinopolitanum, seu potiùs quantopere illâ ipsâ abutantur ; quoniam ex eadem constat in more fuisse, ut ab episcopis electis legati cum litteris, & fidei professione mitterentur ad romanum pontificem ; à quo postulabant admitti in conjunctionem, & in communicationem cum apostolicâ sede, & hunc in modum suæ electionis approbationem obtinerent. Quod cum præstare omisisset Epiphanius, ad ipsum Hormisda scribens „mirati, inquit, admodum sumus morem pristinum fuisse neglectum, quia reparata ecclesiarum, Deo annuente, concordia, plenum fraternitatis, pacis id flagitabat officium, præsertim quod illud sibi non arrogantia personalis, sed regularum observantia vindicabat. Decuerat siquidem, frater carissime, te legatos ad apostolicam sedem inter ipsa tui pontificatus initia destinasse, ut quem tibi debeamus affectum, bene cognosceres, & vetustæ consuetudinis formam ritè compleres (1).

Primatus adversarii ex verbo *decuerat* illam non nisi urbanitatis, & ut ita dicamus, exuberantiæ legationem fuisse contendunt ; at ex toto epistolæ contextu, ex illis nempe verbis *reparata eccle-*

(1) Epist. 71, in collect. concil. Labbe, tom. 1, pag. 665.

ecclesiarum . . . . concordia . . . id flagitabat officium, quod . . . . regularum observantia vindicabat . . . ut . . . vetustæ consuetudinis formam rite compleres. Quis jam contendat ob illud *decuerat* verbum, pontificiâ moderatione prolatum, in electi debito non fuisse ad pontificem pro consequendâ approbatione recurrere? Sed prorsus elidit oppositam interpretationem alia pontificia epistola, quæ est S. Leonis IX. ad Petrum episcopum Antiochenum, qui cum S. pontifici suam denuntiasset ad episcopatum electionem, responsum accepit (1) *va!de necessarium studium fuisse* annuntiare & exponere secutam ejus electionem . . . , & quod *maxime oportebat* tibi, & „ecclesiæ, cui temporaliter præfides, non distulisti efficere . . . mea verò humilitas in culmine apostolici throni ideo exaltata, ut approbanda approbet, improbanda quoque improbet, tuæ sanctissimæ fraternitatis episcopalem promotionem libens approbat, collaudat, & confirmat, & communem dominum instantè exorat, ut, quod humano ore jam diceris, ante ejus oculos existas“. Epistola hæc, quæ non ex privati doctoris interpretatione, sed ex judicio prodiit pontificis sanctitate & doctrina insignis, nullum relinquit dubium super sensu, in quo nos exposuimus epistolam S. Hormisdæ, ut meritò inter illustriora monumenta accensenda sit pro debitâ ab episcopis petendâ, & reportandâ à romano pontifice confirmatione, quam

Tri-

(1) Epist. 5, in collect. Labbe, tom. II, pag. 1334.

Tridentini concilii munit auctoritas (1), quamque nos in responsione super nunciaturis vindicandam suscepimus (2), pluresque alii ex vobis egregiis, doctisque scriptis propugnarunt.

At ut iidem adversarii nostri tueantur istius conventûs decreta, ipsa dicunt ad disciplinam pertinere, quæ cum sæpe pro temporum varietate mutata fuerit, nunc itidem mutari potuit. Verùm inter decreta ipsa non solùm disciplinaria, sed & alia non pauca in everfionem puri, immutabilisque dogmatis congeruntur, ut hactenus demonstravimus; ast ut de disciplinâ agamus, quis unquàm est inter catholicos, qui affirmet disciplinam ecclesiasticam immutari à laicis posse? cùm ipse etiam Petrus de Marca fateatur, quod (3) de ritibus, ceremoniis, sacramentis, „cleri censurâ, conditionibus, & disciplinâ, canones à conciliis & decreta à „pontificibus romanis tanquàm de materiâ sibi „subjectâ frequentissimè edantur; & vix ulla „proferri possit constitutio principum, quæ hac „de re lata fuerit ex mero potestatis secularis „imperio. Sequutas quidem hac in parte leges „publicas videmus, sed non antecessisse“.

Deinde

(1) Sess. 23, Can. 7, & sess. 24, de reform. cap. 1.

(2) Cap. 8, sess. 3, §. 55 & 56, pag. 211.

(3) De concord. Sacerdot. & Imper. lib. 2, cap. 7, num. 8.

Deinde cum anno 1560 Facultas Parisiensis ad examen adduxisset ea, quæ Franciscus Grimaudet advocatus regius retulerat ad conventum: seu status apud Andegavenfes collectos; inter multas propositiones ab ipsâ reprobata sequens etiam No. 6 reperitur: „Le second point de la religion est en la police & discipline sacerdotale, sur lequel les rois & princes chrétiens ont puissance d'icelle, dresser, mettre en ordre & reformer icelle corrompue“. Hæc propositio est falsa, schismatica, potestatis ecclesiasticæ enervativa, & hæretica, & probationes ad illam sunt impertinentes (1). Præterea certum omnino est disciplinam non posse temere & pro arbitrio variari; si quidem duo prima catholicæ ecclesiæ lumina S. Augustinus (2), & S. Thomas Aquinas (3) perspicuè docent materias ad disciplinam spectantes variandas non esse, nisi ex necessitate, vel magnâ utilitate, quoniam mutatio consuetudinis etiam quæ adjuvat utilitate, novitate perturbat: & non debent mutari (subjicit ipse S. Thomas) „nisi ex aliâ parte tantum recompensetur communi saluti, quantum ex istâ parte derogatur“. Romani pontifices tantum abest, ut disciplinam unquam corrumperent, ut eandem ex collatâ sibi à Deo auctori-

(1) Carol. de Argentre, collect. judicior. tom. 2, oper. Paris. 1728, pag. 291, in fin.

(2) Epist. 54 ad Jan. cap. 5, tom. 2, oper. edit. Maurin, pag. 126.

(3) Prima secundæ, quest. 97, art. 2.

auctoritate in edificationem Ecclesiæ, meliorem suavioremque semper redderent, contra quam ab istius conventûs membris effectum esse dolemus, ut ex singulis eorum decretorum articulis cum Ecclesiæ disciplinâ comparatis facilè deprehenditur.

Sed priusquam articulos hosce attingamus, præmittendum ducimus, quantum sæpe disciplina cohæreat dogmati, & ad ejus puritatis conservationem influat, nec non quam parum utilitatis attulerint, & quam brevi tempore perdurarint variationes à romanis pontificibus ex indulgentiâ, quamvis rarò, permiffæ. Ac profectò sacra concilia pluribus in casibus disciplinæ violatores ab ecclesiæ communione per anathema separarunt. Quandoquidem in concilio Trullano (1) inflictâ fuit excommunicationis poena iis, qui suffocatorum animalium sanguinem comederint „Si quis „deinceps animalium sanguinem quovis modo „comedere aggrediatur, si sit quidem clericus, „deponatur, si autem laicus, segregetur“. Multis in locis Tridentina synodus anathemati subjicit ecclesiasticæ disciplinæ impugnatores. Nam can. 9. sess. 13. de eucharistiâ, infligit poenam anathematis illi, qui „negaverit omnes & singulos „Christi fideles utriusque sexûs, cùm ad annos „discretionis pervenerint, teneri singulis annis, „saltem in paschate, ad communicandum juxta „præceptum S. Matris ecclesiæ: in can. 7, sess. „22, De sacrificio missæ, supponitur anathema,

(1) Can. 67, in collect. Labbe, tom. 7, pag. 1378.

„mati, qui diceret ceremonias, vestes & ex-
 „terna signa, quibus in missarum celebratione
 „ecclesia catholica utitur, irritabula impietatis
 „esse magis quam officia pietatis“. In can.
 9 sess. eadem, item anathemati subiectus est,
 qui affereret „ecclesiae romanae ritum, quo
 „submissâ voce pars canonis, & verba con-
 „secrationis proferuntur, damnandum esse, aut
 „linguâ tantum vulgari missam celebrari de-
 „bere“. In can. 4 sess. 24. De sacramento
 matrimonii, anathemate plectuntur illi, qui
 dicerent „ecclesiam non potuisse constituere
 „impedimenta matrimonium dirimentia, vel
 „in constituendis errasse“. In can. 9 sess. &
 tit. iisd. Itidem in anathema incurrit, dicens:
 „clericos in sacris ordinibus constitutos, vel
 „regulares castitatem solemniter professos,
 „posse matrimonium contrahere, contractum-
 „que validum esse, non obstante lege eccle-
 „siasticâ, vel voto, & oppositum nil aliud
 „esse, quam damnare matrimonium, posseque
 „omnes contrahere matrimonium, qui non sen-
 „tiunt se castitatis, etiamsi eam voverint,
 „habere donum“. In can. 11. sess. ead. & tit.
 Anathematizantur pariter, qui dicerent „Prohi-
 „bitionem solemnitatis nuptiarum certis anni
 „temporibus superstitionem esse tyrannicam
 „ab ethnicorum superstitione profectam, aut
 „benedictiones, & alias ceremonias, quibus
 „ecclesia in illis utitur, damnaverint“. In can.
 12. ead. sess. & tit. imponitur anathema di-
 cen-

centibus „causas matrimoniales non spectare „ad iudices ecclesiasticos“. Ab Alexandro VII. Deinde proscripta fuit die 7. Januarii & 7 Februarii 1661. Sub excommunicatione latæ sententiæ versio missalis romani in linguam gallicam, tanquam novitas perpetui ecclesiæ decoris deformatrix, inobedientiæ, temeritatis, audaciæ, seditionis, schismatis, aliorumque plurium malorum facilè productrix. Ab indictione anathematis contra adversantes pluribus capitibus disciplinæ, planè assequimur illam ab ecclesiâ habitam fuisse tanquam dogmati connexam, nec debere quodcumque, nec à quocumque variari, sed à solâ ecclesiasticâ potestate, cui constet vel perperam factum fuisse, quod hætenus servatum est, vel urgere consequendi majoris boni necessitatem.

Nunc ut videamus, remanet, quam nec utiles, nec diuturnæ fuerint variationes, quas proficuas futuras sperabatur. Quod facile vobis patebit, si in memoriam revocaveritis exemplum super calicis usu, quem Pius IV. vehementer postulantis Ferdinando imperatore, & Alberto Bavariciæ duce, tandem concedere inductus fuit, nimirum ut aliqui possent episcopi dioceses habentes in Germaniâ sub certis conditionibus ipsum permittere. At cum inde plus mali in ecclesiam quam boni redundasset, S. Pontifex Pius V. necessarium duxit in sui pontificatûs exordio hanc concessionem revocare; quod statim præ-

præstitit per breves apostolicas litteras, alteras die 8. Junii 1566, datas ad Joannem patriarcham Aquileiensem, alteras item datas postridie ad Carolum archiducem Austriæ: cumque porro Urbanus Passaviensis episcopus idem flagitasset indultum, rescribens S. Pius die 26 Maii 1568(1): magnopere ipsum hortatus est „ad retinendum „potius ecclesiæ catholicæ antiquissimum & sanctissimum ritum, quam eum, quo hæretici utuntur. . . atque in hac sententiâ adeo constanter „& fortiter manere debes, ut nullius jacturæ, „aut periculi metu, ex eâ te dimoveri patiare, „etiamsi temporalia bona amittenda essent, „etiamsi subeundum esset martyrium. Pluris talis „constantiae præmium æstimare debes, quam „quantasvis opes & temporalia bona. Martyrium verò adeò non est subterfugiendum „homini verè christiano & catholico, ut sit etiam „expetendum, & in singularis beneficii loco à „Deo accipiendum, & felix habendus sit, quicumque dignus habitus fuerit, qui pro Christo & pro „ejus sanctissimis sacramentis sanguinem effundat“. Hinc meritò S. Leo magnus, scribens episcopis per Campaniam, Picenum, Tusciam, & universas provincias constitutis de aliquibus disciplinæ articulis suam clausit epistolam(2). „Hoc itaque admonitio nostra denunciat, „quod si quis fratrum contra hæc constituta venire

(1) Relat. à Laderch. Annal. Ecclesiast. ad ann. 1568, pag. 60, edit. Rom. 1733.

(2) Epist. 3, tom. 2, oper. edit. Tyrna. 1767.

„nire tentaverit, & prohibita fuerit ausus ad-
 „mittere, à suo se noverit officio submovendum,
 „nec communionis nostræ futurum esse con-
 „sortem, qui focius esse noluit disciplinæ“.

Nunc procedentibus ad examen capitum de-
 creti conventûs nationalis, gravissima sese offert
 suppressio antiquarum metropolium, necnon &
 nonnullorum episcopatum, aliorumque ex suis
 divisio, aliorum de integro erectio. Quâ de re
 non hic ad criticum examen revocare intendi-
 mus illud, quod non sine aliqua dubitatione
 retulerunt historici super veteri gallicarum pro-
 vinciarum civili jure administratarum, divisione,
 ex quâ inferre possemus cum eisdem neque tem-
 pore, neque loco ecclesiasticas metropoles con-
 venisse; at pro re, de quâ nunc agitur, satis
 est, si innuamus ex divisione metropolium ad
 jurisdictionem civilem constitutarum, nequa-
 quam emanare ecclesiastici ministerii spatia, ut
 ex allatâ patet à S. Innocentio I. ratione (1),
 „nam quod sciscitaris, utrum divisis imperiali
 „judicio provinciis, ut duæ metropoles fiunt,
 „sic duo metropolitani episcopi debeant no-
 „minari, non ergo visum est ad mobilitatem
 „necessitatum mundanarum Dei Ecclesiam com-
 „mutari, honoresque aut divisiones perpeti,
 „quas pro suis causis faciendas duxerit Impe-
 „rator. Ergo secundum pristinum provincia-
 „rum

(1) Epist. 24 ad Alexandrum Antioch. cap. 2, apud
 Constant, pag. 852.

„rum morem, metropolitanos episcopos con-
 „venit numerari“. Hujusmodi epistolam ex
 praxi Ecclesiæ gallicanæ præclaris illustrat mo-
 numentis Petrus de Marca, è quo sat erit pauca
 exscribere verba (1). „Gallicana Ecclesia in
 „eandem sententiam synodo Chalcedonenſi,
 „& Innocentii decreto conspiravit, putavitque
 „nefas eſſe regum imperio episcopatus novos
 „institui, &c., quare non eſt, quod à com-
 „muni univerſalis ecclesiæ ſenſu recedamus
 „ſcôdâ in principes adulatione, ut contingit
 „Marco-Antonio de dominis, qui episcopatum
 „institutionem regibus perperam, & contra ipſos
 „canones aſſeruit, cujus ſententiam recentiores
 „aliqui amplexi ſunt. Tota rei iſtius diſpo-
 „nendæ ratio ad eccleſiam pertinet, quem ad-
 „modum dixi“.

Verum, inquiunt, à nobis poſtulatur, ut de-
 cretam diœceſium diſiſionem approbemus; at
 maturè expendendum eſt, num à nobis id fieri
 debeat; obſtare ſiquidem videtur infecta origo,
 à quâ ejusmodi hodiernæ diſiſiones & ſuppreſ-
 ſiones derivantur. Præterea animadvertendum
 eſt, non agi hic de unâ aut alterâ diœceſi im-
 mutandâ, ſed de omnibus fere ampliſſimi regni
 diœceſibus ſubvertendis, deque tot tamque illu-
 ſtribus eccleſiis è ſuo loco movendis, cum plu-
 res ex illis, quæ archiepiscopali honore fulgebant,
 ad

(1) De concord. Sacerdot. & Imper. lib. 2, cap. 9,
 num. 4 & 7.

ad episcopalem gradum dejiciantur, in quam novitatem acriter est Innocentius III invectus, ubi patriarcham Antiochenum his verbis reprehendendum esse putavit, „quod . . . novo quodam mutationis genere parvificasti majorem, „& magnum quodammodo minorasti, episcopare archiepiscopum, imò potius dearchiepiscopare præsumens“ (1).

Quæ item rei novitas tanti habita est ab Ivone carnotensi, ut ad illam avertendam necessarium sibi esse duxerit ad Paschalem II confugere, eumque his verbis compellare (2) „ut „statum Ecclesiarum, qui quadringentis fermè „annis duravit, inconcussum manere concedatis, ne hac occasione schisma, quod est „in Germanico regno adversus sedem apostolicam, in galliarum regno suscitetur“. Eodem accedit, ut priusquam ad id deveniendum esset, interrogare episcopos, de quorum agitur jure, debeamus, ne justitiæ violasse leges contra ipsos arguamur: quod quantopere S. Innocentius I pontifex detestetur, ex ejusdem perspicitur sequentibus verbis (3), „quis enim ferre possit „ea, quæ ab illis delinquuntur, quos præ cæteris „de-

(1) Epist. 50, pag. 29, num. 1, epistolar. edit. Paris. Baluz. 1682.

(2) Epist. 238, pag. 103, part. 2, oper. edit. Paris. 1647.

(3) Epist. 7, num. 2, ad clerum & popul. Constantinop. apud Constan. pag. 798.

„decebat tranquillitatis & pacis, & concordiae
 „esse studiosos? Nunc autem præpostero more
 „sacerdotes innoxii è sedibus Ecclesiarum sua-
 „rum exturbantur. Quod quidem primus in-
 „juste perpeffus est frater & confacerdos noster
 „Joannes episcopus vester, cum nullâ ratione
 „fuiſſet auditus. Nullum crimen affertur, nec
 „auditur. Et quodnam est hoc perditum con-
 „filium? Ut non fit, aut quæeratur ulla species
 „judicii, in locum viventium sacerdotum alii
 „substituuntur, quasi qui ab huiusmodi facinore
 „auspicati sunt, aliquid recti aut habere, aut
 „exegisse judicari possint. Neque enim talia
 „unquam à patribus nostris gesta esse compe-
 „rimus, sed potius prohibita, cum nemini li-
 „centia data sit in locum viventis alium ordi-
 „nandi, nam reproba ordinatio honorem sacer-
 „dotis auferre non potest: Siquidem is episcopus
 „omninò esse nequit, qui injustè substituitur“.

Postremo certiores antè fieri deberemus, quid
 ipsi sentiant populi, qui eo privantur bono, suum
 pastorem citius commodiusque adeundi. Sequi-
 tur jam alia mutatae, seu potiùs everſae disciplinae
 novitas, de novâ scilicet inducendâ electionum
 episcopaliū ratione; quâ nimirum infringitur,
 ac violatur solemnis conventio, seu concordat-
 um inter Pontificem Leonem X, & Regem
 Franciscum I, initum, ac à generali concilio La-
 teranensi V approbatum, in quo mutua promitti-
 tur pactorum fides, quæ certe jam per ducentos
 &

& quinquaginta annos constanter viguit, proindeque in regni legem constituta esse jure censetur. In illo scilicet concordato convenerat inter partes, ratio conferendi episcopatus, praelaturas, monasteria, & beneficia. Illo igitur nunc posthabito, decernitur ab isto conventu, ut in posterum episcopi eligantur à multitudine quorumcumque districtuum aut municipalitatum. In quo sanè conventus ille voluisse videtur falsas amplecti Lutheri & Calvinii opiniones, quas sequutus deinceps est Spalatensis apostata. Asserebant isti juris esse divini, ut episcopi eligerentur à populo. Quam perfacile est deprehendere erroneam esse sententiam, si veteres memoriâ recensamus electiones. Moyses enim, ut ab ipso incipiamus, constituit in Pontificem sine suffragio, & consilio multitudinis Aaronem, & post eum Eleazarum, & Christus Dominus noster primum duodecim apostolos, deinde septuaginta duos discipulos sine populi elegit interventu, sanctusque Paulus Timotheum Ephesi, Titum insulæ Cretæ, Dionysium Areopagitam Corinthi, quem apostolus suis manibus ordinavit (1). Sanctus verò Joannes Policarpum Smirnæ dedit episcopum sine ullo plebis consensu (2), ac prope innumerabiles missi fuerunt, ad populos absentes, & infideles, qui per Pontum, Galatiam, Cappa-

(1) Euseb. hist. Ecclesiastic. lib. 3, cap. 4, num. 15, ibiq. not. 6.

(2) S. Hieronymus, de viris illustrib. cap. 17, tom. 2, oper. pag. 843, edit. Vallars,

Cappadociam, Asiam, atque Bythyniam solo apostolorum judicio ecclesias ab ipsis fundatas pastoralis officio gubernarent (1). Quæ electionum ratio quam vera sit, ex sacrosanctis etiam comprobatur conciliis, ut à Laodicensi I (2), atque à Constantinopolitano IV (3). S. Athanasius creavit Frumentium episcopum Indorum in concilio sacerdotum, populo inscio (4). S. Basilus elegit in suâ synodo Euphronium episcopum Nicopolitanum absque ulla petitione & consensu civium, & populi (5). S. Gregorius II ordinavit S. Bonifacium episcopum in Germaniâ; nihil de eâ re scientibus, cogitantibusque Germanis. Ipse Valentinianus Augustus, cum ad eum deferretur ab episcopis electio episcopi Mediolanensis, respondit. „Majus est viribus meis istud negotium, vos verò qui divinâ gratiâ repleti estis, & qui divinum illud numen hausistis, melius electuri estis“ (6). Quæ Valentinianus sensit, ea magis sentire, & declarare deberent Gallici districtus, & amplecti catholici imperantes.

Ad-

(1) Euseb. citat. cap. 4, num. 5, S. Hieronym. commentar. in cap. 25 Matthæi, tom. 7, oper. pag. 207, edit. Vallars.

(2) Can. 13.

(3) Oecumenic. VIII, act. 10, Canon. 12.

(4) Rufin. lib. 10, histor. cap. 9, sub fin.

(5) Epistol.

(6) Theodoret. lib. 4, histor. cap. 7.

Adversus hætenus allata insurgunt *Lutherus* & *Calvinus* eorumque affectuæ, opposcentes exemplum S. Petri, qui stans in medio fratrum dixit: „Erat autem turba hominum simul fere centum viginti, oportet ex his viris, qui nobis sunt congregati in omni tempore, ut alius eligeretur in locum ministerii, & apostolatûs, de quo prævaricatus est Judas“. Sed perperam insurgunt; nam primo Petrus non reliquit turbæ libertatem eligendi, quemcumque voluisset, sed præscripsit, & designavit unum ex *his viris*, qui secum erant congregati. Omnem porro dissipat exceptionem Chrysostomus (1) inquit, „Quid ergo an Petrum ipsum eligere non licebat? Licebat utique; sed ne videretur ad gratiam facere, abstinet“. Quod magis roboratur ex aliis Petri subinde gestis legendis in Epist. S. Innocentii I ad Decentium episcopum Eugutinum (2). Postquam verò per vim Arianorum, quibus Imperator favebat Constantius, exturbari à suis sedibus cœperunt catholici præfules, in easque sedes immitti illorum affectuæ, (ut S. Athanasius deplorat) (3), ipsa temporum coegit necessitas, ut in episcoporum electionibus populus adesset, unde incenderetur ad tuendum in suâ sede episcopum, quem coram se electum esse novisset.

(1) Homil. 3, in act. Apostol. tom. 9, oper. edit. Maurin, pag. 25. litt. B.

(2) Epistol. 25. apud Constant. pag. 856, num. 2.

(3) Histor. Arianor. ad monac. num. 4, tom. I, oper. pag. 347, edit. Maurin.

villet. At non propterea clerus excidit electionis jure, quam constat ad ipsum peculiari semper jure pertinuisse: neque unquam est agnitum, veluti modo contenderetur obtrudi, ad solum populum fuisse electionum jura delata. Neque ideo romani pontifices unquam suam auctoritatem otiosam quiescere pertulerunt; nam divus Gregorius magnus delegavit Joannem subdiacolum, qui Gennam proficisceretur, ubi plures erant mediolanenses, ut eorum perscrutaretur voluntates supra Constantio, quæ si in ipsius favorem perdurarent, eum in episcopum Mediolani tunc à propriis episcopis cum Pontificiæ *autoritatis assensu* faceret consecrari (1). Rursus in epistolâ ad diversos episcopos Dalmatiæ (2) præcepit, ex B. Petri principis apostolorum auctoritate, ut nulli penitus extra consensum, permissionemque suam in salonitanâ civitate manus imponere præsumerent, nec quempiam in civitate ipsâ aliter, quam ipse diceret, episcopum ordinare, & si præceptionem suam transgredirentur, dominici corporis, & sanguinis participatione privarentur, & quem ordinavissent, non haberetur episcopus. Item epistolâ ad Petrum episcopum hydruntinum (3) eidem mandavit, ut defunctis episcopis Brundusii, Lupiæ & Gallipolis ad illas se conferret, & visitationem perageret, curaretque, ut iis præficerentur sacerdotes tanto ministerio digni, qui

C 2

ad

(1) Epist. 30, lib. 3, pag. 646, edit. Maurin.

(2) Epist. 10, lib. 4, pag. 689.

(3) Epist. 21, tom. 6, pag. 807.

ad Pontificem venirent, ut munus consecrationis reciperent. Postmodum epistolâ ad Mediolanenses (1) approbat, quod in locum defuncti episcopi Constantii eligerent *Deus - dedit*, cui, si nihil esset, quod per sacros canones posset obviare, decrevit, quod ex suâ auctoritate solemneriter ordinaretur. S. Nicolaus I non destitit increpare Lotharium regem, quod ad episcopatum viros sibi solum gratos in regno suo efferri studeret, adeoque apostolicâ auctoritate injunxit sub divini judicii obtestatione, ut in Trevirensi urbe, & in Colonia Agrippinâ nullum eligi pateretur, antequam relatum super hoc pontificio esset Apostolatui (2). Insuper Innocentius III Sennensem antistitem recenter reprobavit, eo quod se ultrò episcopali solio immiserit, antequam à romano pontifice ad illud vocaretur, vel in illo firmaretur (3). Similiter quoque dejecit Conradum episcopum à sede tum Hildesienfi, tum Wirtzburgensi, eo quod utramque inconsulto romano pontifice arroganter assumpserat (4). Petiit humiliter S. Bernardus ab Honorio II, ut Albericum Catalanensem suo suffragio electum confirmare dignaretur (5), quod plane ostendit S.

(1) Epist. 4, lib. II, pag. 1094 & seq.

(2) Ivon. Carnot. decret. part. 5, cap. 357.

(3) Ranald. ad ann. 1099, num. 19.

(4) Albert. Krantz, metropol. lib. 7, cap. 17, §. 1.

(5) Epist. 13, tom. I, oper. pag. 33, edit. Maurin.

S. abbatem agnovisse, nullius momenti episcoporum electiones esse, nisi apostolica intercederet approbatio.

Postremo cum continuæ excitarentur discordiæ, tumultus, cæterique abusus, oportuit populum ab electionibus remove, ejusque testimonium, & desiderium circa personam eligendam præterire.

Quæ quidem populi exclusio si providè tunc est inducta, cum de solis catholicis ad electiones admittendis agebatur; quid dicendum erit de decreto nationalis conventûs, cujus vi, posthabito clero, electiones hujusmodi gallicis districtibus tribuuntur, in quibus cum contineantur Judæi, hæretici, & multa Hetherodoxorum genera, quorum in episcopalibus electionibus non mediocris pars interesset, tunc illud consequeretur, quod maxime abhorruit, ac ferre noluit S. Gregorius magnus; qui ad Mediolanenses scribens (1) testatus est „nos in hominem, qui „non à catholicis, & maxime à Longobardis „eligitur, nullâ præbemus ratione consensum... „quia vicarius S. Ambrosii indignus evidenter „ostenditur, si electus à *talibus* ordinatur“.

Ita enim non solum renovarentur perturbationes omnes, offensionesque jam à tanto tempore abolitæ, sed & facile in Episcopos delige-

(1) Epist. 4, lib. 11, pag. 1094 & seq.

gerentur viri, qui illos in suâ errorum corruptelâ socios haberent, & magistros, vel qui saltem occultè in animo sensus foverent congruentes sensibus electorum, ut advertit S. Hieronymus (1) dicens: „Non nunquam errat plebis vulgi-
 „que judicium, & in sacerdotibus compro-
 „bandis, unusquisque suis moribus favet, &
 „non tam bonum, quam sui similem quærit
 „præpositum“. Quid autem ab hujusmodi Episcopis, *qui aliunde intrarent quam per ostium* esset expectandum, immò quid non timendum in religionem mali, qui deceptionis laqueo detenti nullo modo à deceptione poterunt corrigere populum (2)? Illi certe, qualescumque essent, nullam haberent ligandi & solvendi potestatem, utpote legitimâ missione carentes, & extrâ Ecclesiæ communionem esse statim declararentur ab hac sanctâ sede, quod semper facere in hujusmodi casibus in usu habuit, idque nunc etiam publico programme declarat in omnibus episcoporum Ultrajectensium electionibus (3).

Sed in decreto consequitur aliquid, quod adhuc deterius videtur esse, nimirum electi à suis districtibus episcopi jubentur metropolitani-

(1) Lib. I, advers. Jovin. n. 14, pag. 292, tom. 2, oper. edit. Vallars.

(2) S. Damas. Epist. 3, n. 2, inter collect. à Constant. pag. 482 & 486.

(3) Benedict. XIV, ad univers. cathol. in foederato belgio commorantibus, in ejus Bullar. tom. I, const. II.

num, vel seniore adire episcopum ad obtinendam ab illo confirmationem, quam si ille concedere recusaverit, præscribitur, ut hujus repulsæ causam in scriptum redigat, utque exclusi interponere possint appellationem *ex abusu* apud magistratus civiles, qui judicaturi erunt super ipso metropolitanorum, vel episcoporum excludentium judicio, penes quos nempe residet de moribus & doctrinâ judicandi potestas, & qui, ut scribit S. Hieronymus (1), constituti fuerunt, ut populum coerceant ab errore. Verum ut magis pateat, quam illegitima sit ac incompetens isthæc ad Laicos appellatio, revocandum in memoriam est celeberrimum illud Constantini Imperatoris exemplum. Cum enim multi advenissent Nicæam ad celebrandum concilium episcopi, opportunum esse censebant, ut idem interesset Imperator, ad quem posset Arianorum nomen deferri. At Imperator acceptis libellis, qui ipsi erant oblatis. „Mihi, inquit, cum homo sim, „nefas est hujusmodi rerum cognitionem arrogare, cum, & qui accusant, & qui accusantur, „sacerdotes sint“ (2). Alia item multa adduci possent hujus generis exempla, sed nimii in re manifestâ esse nolumus. Quod si contra afferatur ejus filius Constantius *catholicæ* certè *ecclesiæ hostis*, qui sibi auctoritatem arrogabat, quam ipsius pater se non habere confessus fuerat, facile

(1) Advers. luciferian. n. 5, tom. 2, oper. edit. Vallar. pag. 176.

(2) Sozomen histor. Eccles. lib. 1, cap. 17, num. 25.

cile est ex SS. Athanasii (1) & Hieronymi (2) scriptis agnoscere, quantopere illa sint facta detestati.

Demum quid aliud hisce decretis efficere conventus voluit, quam evertere, & ad nihilum redigere episcopatum ipsum, quasi in illius odium, cujus ministri sunt episcopi; quibus præterea permanens decernitur consilium presbyterorum, qui vicarii nuncupandi sunt, atque hi ut sexdecim numero esse debeant in civitatibus decem millia capitum continentibus, duodecim verò, ubi minor esset numerus incolentium. Alios item adsciscere sibi coguntur episcopi, illos nimirum, qui suppressarum parœciarum erant parochi, hique vicarii pleni juris appellantur, cujus vi juris, episcopis, quibus addicti sunt, minimè obnoxii esse, subjectique debeant. Quod ad primos pertinet, etsi eorum deligendorum episcopis relinquatur arbitrium, hi ipsi tamen inhibentur ad ullum jurisdictionis actum sine illorum nutu, (præterquam provisionaliter) devenire, & eorum quempiam à suo consilio, nisi ex pluribus ipsius consilii suffragiis amovere. Quid hoc aliud est scilicet quam velle, ut unaquæque diœcesis regatur à presbyteris, qui episcopi jurisdictionem obruant? Nonne hunc in modum illi contra-

(1) Histor. Arian. ad monar. n. 52, tom. 1, oper. edit. Maurin, pag. 376.

(2) Advers. Luciferian. num. 19, tom. 2, oper. edit. Vallars. pag. 191.

tradicitur doctrinae, quæ in actis apostolorum legitur (1). „Spiritus sanctus posuit episcopos „regere ecclesiam Dei, quam acquisivit sanguine suo“. Omnisque sacrae hierarchiæ ordo invertitur prorsus ac perturbatur? Æquantur nempe episcopis presbyteri, quod primum asseruit *Aerius* presbyter, *Wicleffus* porro & *Marsilius de Padua*, & *Joannes de Janduno*; quos demùm consecutus est *Calvinus* juxta collecta à Benedicto XIV in ejus oper. de synod. dicecesan (2).

Imo ipsis episcopis anteponuntur presbyteri, cùm illi nequeant horum quemque è consilio remove, aut quidquam decernere, nisi ex pluribus vicariorum deliberantium, ut diximus, suffragiis. Et tamen canonici, qui capitula legitime fundata componunt, quique ecclesiarum senatum constituunt, non alia, cùm in consilium adhibentur, ferre possunt suffragia, quam tantum, ut appellant, consultativa, quemadmodum ex duobus conciliis provincialibus Burdegalenfibus firmat Benedictus XIV (3).

Quantùm porro ad secundi generis vicarios pertinet, qui *pleni juris* nuncupantur, mirabile fane est, ac prorsus inauditum, ut episcopi teneantur illorum adhibere operam, ad quam recu-
san-

(1) Cap. 20, vers. 28.

(2) Lib. 13, cap. 1, num. 2.

(3) Cit. oper. de Synod. eod. lib. 13, cap. 2. num. 6.

fundam, justas habere possunt causas, & ut qui non nisi subsidiarias partes gerant, locumque eorum, qui inhabiles non sunt, suppleant, non etiam iisdem, de quorum officio agitur, subjiciantur.

Sed ulterius adhuc est progrediendum. Cum conventus iste ad statuendam seminariorum regendorum legem devenerit, episcopis, ut eligendorum vicariorum ex universo clero potestatem fecit, non ita etiam arbitrio reliquit superiorum, seu rectorum in seminariis electionem; vult enim, ut hæc ab ipso unà cum vicariis ex majori suffragiorum numero peragatur, prohibetque illos ab imposito munere, nisi ex plurium vicariorum, ut diximus, consensu removeri. Quis hic non videt, quantum episcopis diffidatur, quorum est curam habere institutionis & disciplinæ illorum, qui in ecclesiam adlegendi sunt, ejusque obsequiis addicendi? Et tamen nihil certum magis indubitatumque, quam quod caput & summus administer seminariorum sit episcopus: & quamquam Tridentina synodus (1) mandet, ut duo canonici super ecclesiasticâ alumnorum disciplinâ instituantur, eorum tamen electio relinquatur episcopis, *prout Spiritus sanctus suggesserit*, neque inhærere eorum judiciis, neque assentiri consiliis adstringuntur. Nunc verò quantam poterunt episcopi fiduciam ponere in eorum curâ, qui electi ab aliis fuerint, juratâ fortasse ob-

strictis

(1) Sess 23, de reformat. cap. 18.

strictis fide, ad infecta illa servanda conventus decreta.

Tandem, ad episcopos in extremæ abjectionis statum deprimendos ac in omnium contemptum adducendos decernitur, ut tribus quibusque mensibus, tanquam mercenariam præstantes operam, tantam recipiant stipem, quanta non possent amplius indigentium, qui magnam Populi partem constituunt, ærumnas sublevare, multoque etiam minus suum tueri episcopalis characteris gradum. Hæc nova congruæ episcopalis institutio ab illâ prorsus dissidet, quæ attributa episcopis ac parochis fuerit in fundis stabilibus; quæ ipsi administrarent, fructusque tanquam Domini perciperent; ideòque ecclesiis *unum mansum* destinatum fuisse reperimus, ut legitur in capitularibus & Caroli Magni (1), & Regis Lotharii (2). „Volumus, ut secundum jussionem Domini, ac „genitoris nostri unus mansus cum duodecim „bunnariis de terra arabili ibi detur“. Et cum assignatæ aliquibus episcopatum mensis non sufficerent dotes, augebantur abbatialium fundorum unione, ut sæpius in Galliâ, ac nostri etiam Pontificatûs tempore factum esse recordamur. Nunc verò quo vitam ipsam episcopi tueantur, erit in potestate Laicorum, qui ærario præsunt, quique eos sua illa mercede fraudare valeant, si per-

(1) Capitular. an. 789, cap. 15, tom. 1, pag. 253. edit. Paris. Baluz.

(2) Tit. 4, cap. 1, tom. 2. pag. 327, ejusd. edit.

perversis, quæ memoravimus, decretis adversentur. Huc accedit, ut certâ pecuniæ parte cuique episcopo assignatâ, nemo ex ipsis unquam amplius poterit, cùm necessitas adiget, sibi suffraganeum seu coadjutorem adsciscere, siquidem ei, quod ad vitam dignitatemque tuendam conveniat, ex ecclesiæ fructibus suppeditare non valebit. Quam certè necessitatem non rarò contingere in diocesis novimus vel ob provectam episcopi ætatem, vel ob malè affectam ejus valetudinem, ut quidam Lugdunensis Archiepiscopus ob ejusmodi causam & petierat à Pontifice, & obtinuerat suffraganeum assignatâ eidem congruâ ex Archiepiscopalis mensæ proventibus (1).

Cùm jam viderimus, dilecti filii nostri, & venerabiles fratres, valdeque mirati simus decretam isthic esse præcipuorum disciplinæ ecclesiasticæ articulorum immutationem, suppressionis nempe, divisionis, & erectionis episcopaliū sedium, nec non sacrilegæ episcoporum electionis, quæque ex iis damna consequantur, nonne idem ob easdem rationes sentiendum erit de parochiarum suppressionibus, ut vos ipsi in vestrà expositione jam animadvertistis. Sed facere non possums, quin hic adjungamus, quod præter commissum provincialibus conventibus munus distribuendi, prout ipsis visum fuerit, suos paroeciis fines, in maximam nos etiam adduxit

(1) Benedictus XIV, de Synod. dioces. lib. 13, cap. 11, num. 12.

duxit admirationem innumerabilis earum suppressio, cum jam nationalis decreverit conventus, ut in urbibus, aut oppidis, in quibus sex capitum millia tantummodo censeantur, non nisi una constitueretur parœcia. Et quo unquam modo unus parochus sufficere tanto curando populo poterit? quam ad rem opportunum hic videtur referre, cardinalem Conradum à Gregorio IX. ad præsidendum Coloniensi synodo delegatum, hisce verbis interrogasse quemdam, qui aderat, parochum, quique vehementer contendebat, ne illuc fratres ordinis prædicatorum inducerentur. „Quis est numerus hominum in „parœciâ tibi subditorum? cum ille esse novem millia respondisset, tùm cardinalis admiratione irâque commotus; Quis es, inquit, „tu miserrime, qui tot millibus sufficis debitam „gubernationis curam impendere? nescis, hominum perditissime, quia in illo debes tremendo judicio ante tribunal Christi de his „omnibus respondere? & tu si tales habes vicarios, (fratres prædicatores) querularis, „qui onus tuum gratis relevent, sub cujus „pondere nescius conquassaris: quia igitur ex „hac querelâ indignum te curâ omnimodè judicasti, ideo privo te omni beneficio pastoralis (1)“, & quamvis illic de novem hominum millibus agebatur, hic verò, nimirum à conventûs decreto, sex tantum millia unius parochi

(1) Abraham Bzov. annal. Eccles. ad ann. 1222, §. 6, edit. Colôn. 1621.

parochi curæ tribuantur, nihilo tamen minus quis non fateatur, talem etiam numerum longè longèque unius parochi vires excedere, ac consequi propterea debere, ut multi ex parochianis necessariò priventur spiritualibus subsidiis, pro quibus ad regulares, qui jam suppressi sunt, confugere non valebunt?

Transimus jam ad bonorum ecclesiasticorum invasionem, ad alterum scilicet errorem Marfilii Patavini, & Joannis de Janduno damnatum in constitutione Joannis XXII. (1) & longe ante decreto S. Bonifacii I. Papæ à pluribus relat. (2) „Nulli licet ignorare, quod omne, „quod Domino consecratur, sive fuerit homo, „sive animal, sive ager, vel quidquid fuerit „semel consecratum, sanctum sanctorum erit „Domino, & ad jus pertinet sacerdotum. „Propter quod inexcusabilis erit omnis, qui ea, „quæ Domino, vel ecclesiæ competunt, aufert, „vastat, & invadit, vel diripit, & usque ad „emendationem, ecclesiæque satisfactionem, „ut sacrilegus judicetur; & si emendare noluit, „excommunicetur“ Concil. Toletan. VI (3); ibique not. Loaisæ Litt. D. qui concilii textum illustrat: „Quantum piaculum sit res à fidelibus „sincerâ fide ecclesiis datas, ab eis auferri, ac „distrahi

(1) Apud Rainald. ad ann. 1327, num. 28 ad seq.

(2) Apud Constan. pag. 1050, num. 3.

(3) Habit. ann. 638, can. 15, in collect. Labbe, tom. 6, pag. 1497 & 1502.

„distrahi, multa hoc tempore extant doctissi-
 „morum virorum scripta, quæ brevitatis causâ
 „prudens omitto. Unum tantum subjiciam, quod
 „in constitutionibus orientalibus scriptum in-
 „venio, LL. Nicephorum Phocam donationes
 „monasteriis ac templis relictas prorsus abole-
 „visse, lege etiam latâ, ne ecclesia immobi-
 „libus locupletaretur bonis; causatus episcopos
 „male prodigere ea, quæ pauperibus darentur,
 „militibus interim deficientibus : cujus teme-
 „rariam hanc impietatisque plenam legem Por-
 „phyrogeneta dominus Basilus junior aliâ lege
 „latâ fustulit, quam dignam, quæ hîc appo-
 „neretur, existimavi. „Imperium nostrum, in-
 „quit, quod à Deo profectum est, cum & à
 „monachis, quorum pietas & virtus est testata,
 „& à multis aliis legem de Dei ecclesiis, &
 „sanctis domibus, vel potius contra Dei ec-
 „clesias, & sanctas eorum domos à domino
 „Nicephoro, qui imperium invasit conditam,
 „præsentium malorum causam fuisse, & radi-
 „cem, & universalis hujus subversionis & con-
 „fusionis, (ut quæ ad injuriam & contume-
 „liam non solum ecclesiarum & sanctarum do-
 „morum, sed etiam ipsius Dei facta sit) in-
 „tellexisset; & maxime cum id reipsa expertum
 „esset, ex quo enim hæc lex est observata,
 „nihil boni penitus in hodiernum usque diem
 „vitæ nostræ occurrit, sed contra nullum pe-
 „nitens calamitatis genus defuit, statuit per
 „præsentem auream bullam, ut lex prædicta

„ab

„ab hoc præfenti die ceflet, & deinceps in-
 „firma, & irrita permaneat, & locum habeant,
 „& in ufu fint, quæ de Dei ecclefiis & fanctis
 „& religiofis domibus factæ funt leges“.

Hoc antiquiffimum & conftans fuit tam opti-
 matum, quam populi Francorum defiderium.
 Obtulerunt enim anno 803. Carolo magno fe-
 quentes preces (1). „Flexis omnes precamur po-
 „plitibus, majeflratem vefttram, ut epifcopi
 „deinceps, ficut haftenus, non vexentur hofti-
 „bus, fed quando vos, nofque in hoftem per-
 „gimus, ipfi propriis refideant in parochiis...
 „illud tamen vobis & omnibus fcire cupimus-
 „quod non propterea hoc petimus, ut eorum
 „res, aut aliquid ex eorum pecuniis, nifi
 „ipfis aliquid fponte nobis dare placuerit, aut
 „eorum ecclefias viduari cupiamus, fed magis
 „eis, fi dominus poffe dederit, augere defi-
 „deramus, ut & ipfi, & vos, & nos falviores
 „fimus, & Deo potius ipfo adminiculante,
 „placere mereamur. Scimus enim res ecclefie
 „Deo effe facratas, fcimus eas effe oblationes
 „omnes fidelium, & pretia peccatorum; qua-
 „propter fi quis eas ab ecclefiis, quibus à fide-
 „libus collatæ, Deoque facratæ funt, aufert,
 „procul dubio facrilegium committit, cæcus
 „enim eft, qui ifta non videt. Quisquis ergo
 „noftum fuas res ecclefie tradit, domino Deo
 „illas offert, atque dedicat, fuisque fanctis
 „&

(1) Capitular, tom. 1, pag. 405.

„& non alteri, dicendo talia & agendo ita;
 „facit enim scripturam de ipsis rebus, quas
 „Deo dare desiderat, & ipsam scripturam co-
 „ram altari, aut supra tenet in manu, dicens
 „ejusdem loci sacerdotibus atque custodibus,
 „offerro Deo, atque dedico omnes res, quæ
 „hac in cartula tenentur inserta pro remissione
 „peccatorum meorum atque parentum & fi-
 „liorum . . . . Qui eas inde postea aufert, quid
 „agit, nisi sacrilegium? si ergo amico quid-
 „piam rapere furtum est, ecclesiæ verò frau-
 „dari, vel auferri, indubitanter sacrilegium
 „est . . . . Ut ergo hæc omnia à vobis, & à
 „nobis, sive à successoribus vestris & à no-
 „stris, futuris temporibus absque ulla dissimu-
 „latione conserventur, scriptis ecclesiasticis
 „inserere jubete, & inter vestra capitula in-
 „terpolare præcipite“.

Ad hæc respondit imperator: (1) „Modo ista,
 „sicut petiistis, concedimus . . . novimus enim
 „multa regna, & reges eorum propterea ceci-
 „disse, quia ecclesias spoliaverunt, resque earum
 „vastaverunt, alienaverunt, vel diripuerunt;
 „episcopisque, & sacerdotibus, atque, quod magis
 „est, ecclesiis eorum abstulerunt . . . & ut hæc
 „devotius per futura tempora conserventur,
 „præcipientes jubemus, ut nullus tam nostris,
 „quam futuris temporibus à nobis, vel succes-
 „soribus nostris, ullo unquam tempore, absque
 „con-

(1) Capitular, tom. eod. pag. 407 & 411.

„consensu & voluntate episcoporum, in quorum
 „parochiis esse noscentur, res ecclesiarum pe-
 „tere, aut invadere, vel vastare, aut quo-
 „cumque ingenio alienare præsumat; quod si
 „quis fecerit, tam nostris, quam & successorum
 „nostrorum temporibus, poenis sacrilegii sub-
 „jaceat, & à nobis, atque successoribus nostris,
 „nostrisque iudicibus, sicut sacrilegus, &
 „homicida, vel fur sacrilegus legaliter puniatur,
 „& ab episcopis nostris anathematizetur“.

Sed quisquis partem habet in hac usurpa-
 tione, perlegat vindictam, quam Dominus fecit
 de Heliodoro, ejusque cooperatoribus, qui rapere
 tentaverant thesauros de templo, contra quos Spi-
 ritus omnipotentis Dei magnam fecit suæ osten-
 sionis evidentiam: ita, ut omnes, qui ausi fuerant
 parere ei, ruentes Dei virtute in dissolutionem,
 & formidinem converterentur. Apparuit enim il-
 lis quidam equus terribilem habens sessorem, opti-
 mis operimentis adornatus, isque cum impetu
 Heliodoro priores calces elisit, qui autem ei sede-
 bat, videbatur arma habere aurea. Alii etiam
 apparuerunt duo juvenes virtute decori, optimi
 gloriâ, speciosique amictu, qui circumsteterunt
 eum, & ex utraque parte flagellabant sine in-
 termissione, multis plagis verberantes. Subito
 autem Heliodorus cecidit in terram, eumque multâ
 caligine circumfusus, rapuerunt, atque in fellâ
 gestatoriâ positum injecerunt. Ita legitur lib. 2

Ma-

Machabæorum(1), & tamen agebatur de pecuniis, quæ non pertinebant *ad rationem sacrificiorum*, nec propriæ templi erant, sed inibi asservatis pro alimoniâ pupillorum, viduarum & aliorum; nihilominus ob violatam templi majestatem & sanctitatem & rei alienæ usurpationem inflixit Dominus gravissimam illam Heliodoro, ejusque fociis poenam. Hoc exemplo perterrefactus imperator Theodosius destitit abripere depositum cujusdam viduæ asservatum in ecclesiâ Ticinensi, ut enarrat S. Ambrosius(2).

Atque hîc quis unquam sibi persuadeat, quod cum occupentur, atque usurpentur ecclesiarum, ecclesiasticorumque catholicorum bona, præferuntur contrâ fundi protestantibus, quos ipsi in religionem rebellantes invaserant, adductâ conventionum causâ? Scilicet penes nationalem conventum illæ cum protestantibus conventiones valuerunt, sanctiones verò canonicæ, sanctæque hujus sedis cum rege Francisco I pacta non valuerunt; placuitque illis in ea re gratificari, in qua Dei sacerdotium disperdebatur. Sed quis non facile intelligat, in hac bonorum ecclesiasticorum occupatione, inter cetera in animo haberi, spectarique, ut sacra profanentur templa, ut ecclesiæ ministri in omnium contemptum adducantur, utque alii imposterum à forte Do-

D 2

mini

(1) Cap. 3, vers. 24 ad 28.

(2) Lib. 2, de offic. cap. 29, num. 150 & 151, tom. 2. oper. pag. 106, edit. Maurin.

mini deligendâ deterreantur: vix enim ea usur-
 pari bona cœperant, cum statim divini cultus
 abolitio consecuta est, occlusa templa, sacræ
 supellectiles amotæ, & cessare jussus in ecclesiis
 divinorum officiorum cantus. Hactenûs gloriari
 potuit Gallia jam VI sæculo penès se introducta
 floruisse secularium clericorum collegia, seu ca-
 pitula, ut videre est apud Gregorium Turonen-
 sem (1), patetque ex aliis monumentis, quæ à
 Mabillonio in veter. Analect. adducuntur (2). At-
 que à concilio III Aurelianensi habito anno 538
 (3). Sed modo cogitur Gallia ipsa eorum deflere
 abolitionem adeò injustè, atque indignè in natio-
 nali conventu decretam. Erat præcipua canonico-
 rum occupatio divinas laudes quotidie in eccle-
 siis canendo conjunctim persolvere, ut habetur in
 vitis episcoporum Metentium (3) apud Pau-
 lum diaconum, ubi legitur „episcopus Chrode-
 „gandus clerum abundanter lege divinâ, ro-
 „manâque imbutum cantilenâ morem, atque
 „ordinem romanæ ecclesiæ fervare præcepit“. Cùm
 imperator Carolus magnus ad Adrianum I
 transmisisset opus de sac. imagin., ut ab ipso
 examini subjiceretur, hac opportunitate ponti-
 fex ipsum hortatus est, ut plures Galliarum eccle-
 siæ, quæ quondam apostolicæ sedis traditionem
 in psallendo recipere recusabant, eam cum omni
 dili-

(1) Histor. Francor. lib. 10, §. 16, pag. 535.

(2) Pag. 249. Paris. 1722.

(3) Canon. II, pen. Labbe, tom. 5, concil. p. 1277.

(4) Tom 13, biblioth. PP. edit Lugd. pag. 321.

diligentiâ amplecterentur, ut, cui adhæserant fidei munere, adhærerent quoque psallendi ordine. Verba Caroli magni longâ enarratione legi possunt apud Georg. de liturgia romani pontificis (1). Ulterius idem imperator voluit, ut in monasterio Centulensi institueretur schola cantorum ad instar illius, quam Romæ instituit S. Gregorius magnus, in eaque centum pueri alerentur, qui per tres choros divisi monachis inservirent in auxilium psallendi & cantandi (2). Et consonat, quod recenter confirmavit *Colomanus Sanftl*, monachus bibliothecarius in monasterio S. Emmerami Ratisbonæ in dissertat. (nobis dicata) in aureum, ac pervetustum ff. evangeliorum codicem mss. ejusdem monasterii (3). „Principio id maximè curarunt Gallicani, Hispanique episcopi, ut in quavis provincia uniformis in divinis officiis ritus servaretur: „extant varia hâc de re decreta apud Gallos, „tum apud Hispanos: insignis est imprimis constitutio Toletani concilii IV. (habiti anno „531.) *Cujus* patres post expositam catholicam „fidem nihil antiquiùs habuerunt, quam ut „uniformem psallendi modum adstruerent. Ca- „non 2.“ Ita antiquum hujusmodi ritum indicat Mabillonius in disquisitione de cantu gallicano (4).

Quod

(1) Tom. 2, dissertat. 1, cap. 7, §. 6.

(2) Georg. Loer, cit. §. 7.

(3) Part. 1, præliminar. §. 1, part. 3 & 4.

(4) In calce suæ Gallic. Liturg. §. 5. num. 49, pag. 418, edit. Paris. 1729.

Quod igitur jam ab antiquissimis sæculis ecclesia gallicana instruere ac stabilire tantopere studeat, ut sui ecclesiastici in canonicorum gradu decorâ sacri muneris occupatione detinerentur, utque fideles tantò magis ad ecclesias eorum perfunctione invitati concurrerent ad contemplanda divina mysteria, ad consequendam Dei gratiæ reconciliationem; idipsum modo nationalis conventus uno decreto suo, non sine plurimâ omnium offensione repentinè sustulit, evertit, abolevit, quâ in parte sequutus est (sicut in cunctis decreti articulis) hæreticorum dictamen, ac in præsentia deliria *Wiclefistar. Magdeburgensium centuriatorum, & Calvini*, qui in cantus ecclesiastici antiquitatem, & usum debacchati sunt, contra quos copiosè agit P. Martinus Gerbert abbas monasterii & congregationis S. Basilii in sylva nigra (1). Qui eum anno 1782 Vindobonam religionis causâ accessimus, pluries nos adiit, nobisque coram comprobavit, quam meritò tam illustrem sui nominis famam sibi comparaverit.

Sed expendant oportet decreti auctores, quid in synodo Atrebatensi anno 1025 (2) hujusmodi psalmodiæ hostibus historicè & dogmaticè edicitur, ut majori semper verecundiâ perfundantur. „Quis autem dubitet vos immundo spiritu agitari,

(1) De cantu & musica sacra, tom. 2, lib. 4, cap. 2.

(2) Cap. 12, de psallendi officio in collect. Labbe, tom. 11. pag. 1181 & seq.

„tari, dum hoc, quod per Spiritum sanctum
 „prolatum, atque institutum est, id est, usum
 „psallendi in S. Ecclesiâ abjicitis, & quasi
 „superstitiosum errori cultum imputatis : sumpsit
 „ergo hanc modulandi formam ordo ecclesiasti-
 „cus non ex ludicris aut jocularibus inspecta-
 „tionibus, sed ex veteris & novi testamenti
 „patribus . . . . unde constat eos de gremio S.
 „Ecclesiæ exterminandos, qui hoc psallendi
 „officium indicant, nequaquam ad cultum di-
 „vinum pertinere . . . Pater igitur tales à capite
 „suo, id est, diabolo non dissentire, qui est ca-
 „put omnium iniquorum, qui etiam scriptu-
 „ram sacram intelligens sinistrâ eam interpreta-
 „tione pervertere molitur“. Demum si domus Dei
 decor, & cultus in isto regno prolabatur, neces-
 sariò consequetur, ut ecclesiasticorum numerus
 deficiat, illudque contingat, quod S. Augustinus
 (1) refert accidisse Judæorum genti : „quæ
 „postquam cœpit non habere prophetas, pro-
 „cul dubio deterior facta est, eo scilicet tem-
 „pore, quo sperabat futuram esse meliorem.

● Inceptam jam prosequentes viam gradum ad
 ipsos regulares facimus, quorum bona sibi con-
 ventus nationalis arrogavit, minùs odiosum
 tamen prætexens titulum, ut scilicet eorum fru-
 ctibus uti posset; quod reipsa quantulum à verâ
 distat dominii proprietate? Si quidem edito die

(1) De civit. Dei, lib. 18, cap. 45, num. 1, tom. 6,
 oper. pag. 527, edit. Maurin.

13 Februarii decreto, ac post sex dies regia sanctione confirmato, suppressa omnia fuerunt regularium instituta, vetitumque etiam, ne ulla alia imposterum admitterentur. At verò quantam illa ecclesiæ utilitatem afferant, ex ipsâ deducit experientiâ concilium Tridentinum (1); „quoniam non ignorat S. synodus, quantum ex monasteriis piè institutis, & rectè administratis, in ecclesia Dei splendoris atque utilitatis oriatur“. Ac profecto omnes ecclesiæ patres regularium ordines summis laudibus exornarunt, inter quos S. Joannes Chrysostomus, qui tribus integris libris contra illorum oppugnatores acerrimè decertavit (2), & postquam S. Gregorius magnus monuerat Marinianum Ravennæ archiepiscopum, ne adversus monasteria gravamina exerceret, sed deberet ea defensare, & religiosos illuc summopere congregare (3), convocavit concilium episcoporum & presbyterorum, in eoque decretum edidit, quod nullus episcoporum aut secularium ultra præsumat de redditibus, rebus, vel chartis monasteriorum, vel de cellis, vel villis, quæ ad ea pertinent, quocumque modo, seu qualibet occasione minuere, vel dolo malo, vel immisiones aliquas

(1) Sess. 25, de regular, cap. 1.

(2) Tom. 1, oper. edit. Maurin. à pag. 44 ad 118. & opuscul. de comparation. regis & monachi, tom. eod. à pag. 116 ad 121.

(3) Epist. 29, litt. A, lib. 6, tom. 2, oper. edit. Maur.

„quas facere“. (1) Insurrexit postmodum sæculo XIII, Guillelmus de sancto amore, qui libro *de periculis novorum temporum*, totus fuit in deterrendis hominibus a conversione, & à religionis ingressu; sed liber iste in examen revocatus à pontifice Alexandro IV *iniquus, scelestus, execrabilis, & nefarius esse* declaratus est (2).

Adversus præfatum Guillelmum scripserunt, eumque refutarunt duo ecclesiæ doctores, S. Thomas Aquinas (3), & S. Bonaventura (4). Et quoniam eandem damnatam sententiam renovavit *Lutherus* damnationem, & ipse subiit à Pontifice Leone X. (5) Pariter in uno ex conciliis Rothomagensibus anni 1581 (6), moniti fuerunt episcopi, ut subsidiarios regulares tuerentur, & caros haberent, atque alerent sicut coadjutores, omnesque illis factas injurias & contumelias, suas esse existimarent & propulsarent. Memorabilia semper erunt pia vota di-

vi

(1) In appendic. epistolar. S. Gregorii magni cit. tom. 2, pag. 1294, n. 7.

(2) Constit. 35, in illas ejusd. Pontif in bullar. Roman., tom. 3, pag. 378, edit. Rom. 1740.

(3) Tom. 25, oper. edit. Paris. 1660, pag. 533. ad 666.

(4) Libell. apologetic. tom. 7, oper. edit. Lugdun. 1668, pag. 346 ad 385.

(5) Bulla in collect. concilior. Labbe, tom. 19, p. 153.

(6) In ead. collect. Labbe, cap. de curator. offic. n. 41, tom. 21, pag. 651.

vi Ludovici IX, Galliarum regis, cui in animo infederat, ut duo, quos in orientali expeditione susceperat filios, cum ad annos discretionis pervenissent, intra septa monasterii enutrientur; alter apud Dominicanos, apud Minoritas alter, ut sacris institutis, & litteris instruerentur, & ad amorem religionis inducerentur, desiderans toto corde, ut documentis salutaribus informati Domino inspirante loco, & tempore ipsas religiones intrarent (1). Novissimè verò auctores operis inscripti, „nouveau traité de diplomatique“ (2), cum refellerent adversarios exemptionum regularium hæc in verba prorupuerunt. „Quelle attention peuvent donc mériter les déclamations de l'historien du *droit public ecclésiastique français*, contre les privilèges accordés aux monastères; privilèges, dit-il, et exemptions, qui n'ont pu être accordées sans renverser la hiérarchie, sans violer les droits de l'épiscopat, et qui sont de vrais abus, et en ont produit de fort considérables. *Quelle témérité de s'élever ainsi contre une discipline si ancienne, si autorisée dans l'église et dans l'état!*“

Non

(1) Vita S. Ludovici, cap. 14, inter franc. script. collect. à Duchesne, tom. 5, pag. 448 in fin.

(2) Où l'on examine les fondemens de cet art, tom. 5, pag. 379, in fin. & 380. edit. Paris. 1762.

Non hic inficiamur, neque mirum cuiquam videatur, apud aliquos regulares remissionem aliquando, languidioremque effectum esse posse suorum institutorum spiritum, neque pristinum disciplinæ ab iis præscriptæ rigorem retineri. At propterea ne abolendi illi sunt ordines? Audiatur hanc ad rem, quod in concilio Bazileensi objecit Petro Rayne, regulares oppugnant, Joannes de Polemar. Iste minime quidem negavit, invaluisse aliqua inter regulares reformatione digna: illud tamen adjunxit, quod "licet in religiosis multa sint, hoc tempore, quæ reformatione indigent sicut & in cæteris statibus; tamen nihilominus multum illuminant ecclesiam prædicationibus, & doctrinis; & nemo prudens in caliginoso loco, existens, lucernam extinguit non bene sibi lucentem; sed habentem succum, seu scholam, curat aptare, quo melius potest. Nam melius est, quod aliquantulum turbide luceat, quam si penitus esset extincta" (1). Quæ plane sententia ab alia derivatur, quam S. Augustinus tanto ante protulerat, nimirum (2) „numquid ideo negligenda est medicina, quia nonnullorum insanabilis est pestilentia“?

Qua

(1) In collect. Labbe, tom. 17. pag. 1231.

(2) Epist. 93, n. 3. tom. 2, oper. pag. 231, edit. Maurin.

Qua propter regularium abolitio, à conventu nationali plaudente hæreticorum commentis decreta, lædit statum publicæ professionis conciliorum evangelicorum; lædit vivendi rationem in ecclesiâ commendatam, tanquam apostolicæ doctrinæ consentaneam, lædit ipsos insignes fundatores, quos super altaribus veneramur, qui non nisi à Deo inspirati eas instituerunt societates. Sed ulterius etiam progreditur conventus nationalis, statuitque in decreto die 13 Februarii 1790. Se nequaquam recognoscere solemnia religiosorum vota; & consequenter declarat ordines & congregationes regulares, in quibus illa emittuntur, suppressas esse in Gallia, et suppressas remanere, neque nunquam restitui in posterum posse. Quod quid est aliud, quam manus in vota majora ac perpetua immittere, eaque abolere, quæ tantummodo ad pontificiam spectant auctoritatem? Vota enim majora, inquit S. Thomas (1), puta continentiae, &c. summo pontifici reservantur. Cumque agatur de promissione Deo solemniter *facta ad nostram utilitatem*, ideo in psalm. 75, vers. 12. legitur „vovete et reddite Domino „Deo vestro,, et in ecclesiaste (2). „Siquid „vovisti Deo, ne moreris reddere, displicet „enim ei infidelis et statuta promissio, sed „quodcumque voveris, redde“.

Præ-

(1) 2. 2. quest. 88, art. 12. in fin.

(2) Cap. 5. vers. 3.

Præterea cum ipse etiam summus pontifex peculiaribus pro tempore inductus rationibus, existimet concedendam à se esse solemnum votorum dispensationem, in idipsum non ex potestatis suæ arbitrio, sed per modum declarationis procedit, neque mirum hic videri debet, *Lutherum* docuisse, *vota non reddere Domino Deo suo*, cum ipse fuerit apostata, et religionis suæ desertor. At ut ipsa conventus nationalis consultissima, ut sibi videntur, membra reprehensionem, exprobrationemque effugerent, quam ex tot disperforum religionum conspectu in sese obventuram agnoscebant, iisdem suæ professionis habitum ademerunt, ne ulla remaneret præteriti status, à quo deturbati erant, species, ac ipsa etiam aboleretur ordinum memoria. Suppressi igitur ipsi ordines sunt, tam ut in eorum invaderetur bona, quam ne amplius quisquam existeret, qui populos ab errore, ac à morum corruptione revocaret. Hoc ipsum tam pravum ac tam pestilens artificium graphicè describitur, reprobaturque, à concilio Senonensi, quod ab initio laudavimus. „Monachis et aliis voto „obstrictis libertatem lasciviendi indulgent; quibus relicto velo, et abjectâ cucullâ ad sæculum redeundi facultatem relaxant, et apostasiam permittunt, Romanorum pontificum „decreta, decretales epistolas etiam, et canones conciliares enervare contendunt“ (1).

Ad

(1) In collect. Labbe, tom. 19. pag. 1157 & 1158.

Ad ea, quæ modo exposuimus de votis regularibus, adjicere oportet immane judicium latum adversus sacras Virgines, eas à suis claustris ejiciendo, ut egit *Lutherus*, qui „Sancta „illa Deo vasa polluere non veretur, confratasque Christo Virgines, et vitam monasticam profectas extrahere è monasteriis suis, „et mundo, imo diabolo, quem semel abjurarunt, reddere (1)„. Cum moniales (pars catholici gregis illustrior) sæpe per suas orationes gravissima à civitatibus averterint pericula, ut suo tempore Romæ evenisse S. Gregorius magnus agnoscit, „si ipsæ, inquit, „(moniales) non essent, nullus nostrum jam „per tot annos in hoc loco subsistere inter „Longobardorum gladios potuisset (2)“. Et Benedictus XIV, loquens de suis monialibus Bononiensibus, fatetur. „Urbem Bononiæ multis abhinc annis tot calamitatibus jactatam „stare non potuisse, nisi preces assiduæ nostrarum monialium incensam Dei iracundiam mitigassent (3)“.

Interea moniales, quæ nunc in Galliâ maximis perturbationibus agitantur, in plurimam com-

(1) Hadrianus VI. In breve ad Frideric. Saxonie duc. advers. Luther. in collect. Labbe, tom. 19. pag. 10, l. 4.

(2) Epist. 26, lib. 7, pag. 872. edit. Maurin.

(3) Instit. ecclesiastic. 29, pag. 142. edit. Rom. 1747.

commiserationem nos adduxerunt; cum magna earum pars ex universis istis provinciis dolorem nobis suum per litteras exponerent, quod in suis retinendis institutis, votisque solemnibus servandis impedirentur, unàque declararent certum sibi, fixum, deliberatumque esse animo, prius quaecumque aspera subire ac pati, quàm à vocatione suâ recedere. Proinde non possumus apud vos, dilecti filii nostri, ac venerabiles fratres, non amplissimum illarum constantiæ, et fortitudinis testimonium exhibere, à vobisque vehementer petere, ut iisdem hortationis vestræ stimulos adjungatis, ac subsidia, quantum in vobis erit, omnia deferatis.

Possemus adhuc ad alia animadvertenda pergere super illo conventus decreto, siquidem à principio usque ad alium exitum nihil fere in eo est, quod non sit cavendum, ac reprehendendum; omnesque ejus sensus inter se adeò nexi consentientesque sunt, ut vix ulla pars sit ab erroris suspicione libera. Sed cum jam declarassemus potiora, quæ in eo sunt, errorum monstra, atque interim, quod minime expectabamus, in publicis foliis perlegissemus Episcopum Augustodinensem suo se sacramento in ejus decreti verba obstrinxisse, tanto dolore pene exanimati fuimus, ut hæc, quæ ad vos scribimus, intermittere deberemus. Afflictio nostra mirum in modum augebatur, ut *per diem ac*

noctem non tacuerit pupilla oculi nostri, cum videremus eum episcopum ab aliis disjungi, separarique à collegis suis, unumque ex omnibus hætenus esse, qui Deum in suorum errorum testem adduceret. Et quamvis ipse conatus sit tueri se, ac immunem præstare in uno tantum articulo attingente diocesium restrictiones, populorumque ad alias dioceses translationes, cum fucum facere ignaris vellet, atque illudere; illâ prorsus inepta comparatione usus est, totius nimirum populi, qui ob publicas ærumnas, aut aliâ urgente necessitate per civilem cogitur potestatem de unâ ad aliam transire diocesim. Differunt enim maxime inter se duo hæc exempla; quoniam ubi populus, suâ diocesi relicta, se transfert ad aliam, episcopus ejus diocesis, ad quam accedit, propriam et ordinariam exercet intra fines suæ diocesis in novos incolas jurisdictionem; jurisdictionem, inquam, non à civili potestate quæsitam, sed quam juri suo referre debet acceptam. Juris quippe est, ut, qui in diocesi degunt, ii omnes ratione domicilii et incolatus ad episcopum pertineant, in cujus diocesi morantur. Quod si accadat, ut episcopus diocesis, à quo populus abscedit, sine plebe remaneat, non idcirco fiet unquam, ut pastor sine grege desinat episcopus esse, aut ecclesia nomen cathedralis amittat: sed tam episcopus, quam ecclesia sua retinet jura episcopatus et cathedralitatis, uti est de ecclesiis sive per

Tur-

Turcas, five per alios Infideles occupatis, quæ episcopis titularibus sæpe conferuntur. Contra vero ubi diœcesium fines ita variantur, ut vel integræ, vel earum partes ab episcopo, ad quem pertinent, ad alium transferantur, tunc sane deficiente legitima ecclesiæ auctoritate, nequit episcopus, cui vel integra diœcesis adimitur, vel pars ejusdem decerpitur, deferre gregem sibi concreditum, et nequit alter episcopus novâ diœcesi illegitime auctus, suas alienæ diœcesi manus immittere, et regimen alienarum ovium fuscipere. Missio enim canonica, et jurisdictio, quam quisque habet episcopus, certis septa est limitibus; nec unquam civilis auctoritas efficere poterit, ut illa aut latius pateat, aut intra arctiores limites coerceatur.

Nihil ergo magis insipienter excogitari potuit illa comparatione, quæ de transitu populi ad alienam diœcesim, deque novâ diœcesium, earumque finium immutatione obtruditur. In primo enim casu eam exercet episcopus jurisdictionem, quam in suâ diœcesi proprio sibi vindicat jure; contra vero in altero casu eam ipse jurisdictionem extendit, quæ in alienâ diœcesi nullâ ratione spectare ad illum potest. Nihil itaque præstito ab Augustodunensi sacramento reperimus, quo se possit ex catholico sensu in ullâ impietatis parte defendere. Inter conditiones, quæ ad licitum jusjurandum requi-

runtur, præcipuæ sunt, ut verum illud sit et justum. Ubi nunc veritas, ubi justitia esse potest, quando ex jam superius adductis principiis, nihil illic, nisi falsum, atque injustum deprehenditur? Nec jam poterit Augustodunensis ullo se modo excusare, si dicat præcipitanter illic atque inconsiderate se gessisse. Nonne consultò, cogitatòque ad sacramentum processit, cum ipsum falsis munire fatàgeret rationibus, cumque jam intellexisset, quæ cæterorum episcoporum essent sententiæ doctè pièque impugnantium conventus decretum, cumque jam non posset non præ oculis habere aliud planè oppositum in suâ adhuc recenti consecratione emissum sacramentum? Itaque omnino dicendum est, illum lapsum esse in voluntarium et sacrilegum perjurium, quod nempe ecclesiæ dogmatibus, ejusque certissimis juribus adversatur.

Atque hic opportunè commemoranda existimamus ea, quæ in Angliâ Regis Henrici II, tempore acciderunt. Is planè simile decretum, paucioribus tamen verbis exscriptum fecerat, per quod ecclesiæ anglicanæ libertatem abolens, primatûs sibi jura ibidem arrogabat. Ipsum episcopis proponens imperavit, ut in ejus decreti verba jurarent, in *avitas* scilicet, ut appellabat, *regni consuetudines*. Illi cum parerent, in jurando tamen hanc adjiciebant clausulam, *salvo ordine suo*, sed hæc clausula regi non pla-

placebat, cum diceret: *Verbo illi venenum in-*
esse & captiosum esse illud salvo ordine suo.
 Jubebatque, ut *absolutè et absque adjectione re-*
gias consuetudines observaturos promitterent.
 Etsi eo responso perculsi, metuque consternati
 essent episcopi, tamen ad resistendum excita-
 bantur ab archiepiscopo Cantauriensi, postea
 martyre S. Thomâ. Atque eos confortabat
 pontifex, et ad constantiam in munere pasto-
 rali cohortabatur. „Sed in dies gravissimis cre-
 „brescentibus vexationibus et malis, episcopi
 „aliqui exorabant archiepiscopum, ut sui mi-
 „fereretur, & cleri, et quod pertinaciam re-
 „laxaret, ne ipse carcerem, et clerus exter-
 „minium pateretur. Vir invictæ constantiæ,
 „et in Petra Christi fundatus, et usque tunc
 „nec blanditiis emollitus, nec terroribus con-
 „cussus, tandem potius super clerum, quam
 „super se miseratione motus, à gremio verita-
 „tis, ac à sinu matris avellitur“. Post eum
 alii jurarunt episcopi; sed archiepiscopus cum
 agnovisset errorem suum, maximo oppressus
 dolore ingemuit, et suspirans ait. „Pœnitet,
 „et graviter perhorrescens excessum, me ipsum
 „indignum judico de cæterò ad eum accedere
 „in sacerdotio, de cujus ecclesiâ contraxi
 „tam vile commercium: filebo itaque sedens
 „in mœrore, donec visitaverit me oriens ex
 „alto, et per ipsum Deum, et Dominum Pa-
 „pam merear absolvi: videre enim jam mihi
 „video, quod meis peccatis exigentibus, de-

„beat ancillari Anglicana ecclesia, quam mei
 „prædecessores inter tot et tanta, quæ mundus
 „novit, pericula rexerunt tam prudenter, pro
 „quâ inter hostes ejus militaverunt tam forti-
 „ter, et triumphaverunt tam potenter; scili-
 „cet, quæ ante me extitit Domina, per me
 „miserum videtur ancillanda, qui utinam con-
 „sumptus essem, ne oculus me videret“.

Festinanter misit Thomas litteras ad ponti-
 ficem, eique vulnus detexit, medicinam quæ-
 rens absolutionem postulavit; et pontifex ag-
 noscens Thomam non ex propriâ voluntate,
 sed ex improvidâ pietate juramentum emisisse,
 justâ commotus miseratione apostolicâ absolvit
 auctoritate. Litteras pontificias tanquam cœli-
 tus sibi missas Thomas suscepit, nec destitit re-
 gem suaviter fortiterque monere, ea ingerens,
 quæ ad ecclesiæ læsionem currentem principem
 meritò retardare debuissent. Interim rex cer-
 tior factus, quod Thomas ab initâ promissione
 desciverat, misit litteras ad pontificem, quibus
 duo sibi concedi postulavit. Primum ut con-
 suetudines regiæ Romæ probarentur; alterum
 ut apostolicæ legationis prærogativa à Cantua-
 rienâ ecclesiâ ad Eboracensem transferretur.
 Primam petitionem pontifex rejecit, ut ex lit-
 teris Thomæ directis: alteram admisit salvâ ho-
 nestate ecclesiastici ordinis, et per alias aposto-
 licas litteras scriptas episcopo Eboracensi man-
 davit, ut se abstineret ab actis jurisdictionis in
 pro-

provincia Cantuariensi, neve in illam crucem deferret. Postmodum Thomas aufugit in Gallias, et deinde Romam, et à pontifice humaniter exceptus, produxit scriptum, in quo legabantur regiae consuetudines, quæ sexdecim capitulis continebantur, eæque recognitæ, rejectæ fuerunt. Tandem Thomas in Angliam reversus intrepidus ad supplicium processit, et memor divini præcepti „qui vult venire post me, abneget semet ipsum, et tollat crucem suam & sequatur me“, Ecclesiæ ostia patefecit licitoribus, seseque Deo, Beatæ Mariæ, et sanctis suæ ecclesiæ patronis ferventer commendans, acceptis in capite vulneribus pro lege Dei et ecclesiæ libertate gloriosi martyrii palmam reportavit. Hæc excerpimus ab *Arfold. Annal. Ecclesiæ Anglicanæ* (1).

Quis ex his non statim agnoscat, ut simillima sint nationalis conventus et Henrici II gesta? A conventu emanarunt decreta ecclesiasticam auctoritatem sibi arrogantia, ab eodem omnes ad jurandum compelluntur, præcipuè episcopi, alique ecclesiastici: ac in eum ipsum transfertur sacramentum, quod Romano pontifici præstant episcopi. Occupati sunt ecclesiastici fundi, ut fuerunt ab Henrico, quorum S. Thomas restitutionem flagitavit. Coactus est christianissimus rex ei decreto suam interponere sanctionem. Eidem deniquè con-

ven-

(1) Tom. 4. Ann. 1054 ad 1171.

ventui cum proposita fuerit declaratio, quæ
 episcopi distinctis civilibus ab ecclesiasticis ju-
 ribus, illa se agnoscere, et adimplere velle
 professi sunt, respuentes cetera, quæ extra
 conventus posita sunt potestatem, ad instar
 præstantium christianorum militum, qui inser-
 viebant Juliano apostatæ, quos celebrat Au-
 gustinus his verbis (1). „Julianus extitit infi-
 „delis imperator, extitit apostata, iniquus ido-
 „latra, milites Christi servierunt imperatori
 „infideli: ubi veniebatur ad causam Christi,
 „non agnoscebant nisi illum, qui in cælo erat;
 „si quandò volebat, ut idola colerent, ut thurifi-
 „carent, præponebant illi Deum; quandò autem
 „dicebat, producite aciem, ite contra illam
 „gentem, statim obtemperabant, distinguebant
 „Dominum æternum à Domino temporali“. Nihilominus conventus nationalis etiam rejecit
 declarationem, sicut Henricus II. admittere
 recusavit supra enunciata clausulam, *salvo*
ordine suo. A primo ad ultimum caput inter
 se plane consentiunt improbi tam conventus,
 quam Henrici regis conatus. At non solum
 conventus iste Henricum II, sed imitatus est
 octavum etiam, qui cum sibi ecclesiæ Angli-
 canæ primatum usurpasset, omnem eam pote-
 statem, in Cromwelem Zuvinglianum transtulit,
 eumque vicarium suum generalem circa spiri-
 tualia declaravit, ipsi visitationem omnium
 reg-

(1) Enarr. in psalm. 124, num. 7. in fin. tom. 4.
 oper. pag. 1416, edit. Maurin.

regni cænobiorum committens; atque is à conjuncto sibi, prorsusque consentiente Cranmero amico suo, lustrationem eam peragi in suâ provinciâ fecit, omnem impendens curam, ut ecclesiasticus iste regis primatus stabiliretur, in eoque potestas omnis posita esse agnosceretur, quam ecclesia à cœlo rege Christo Domino, sibi tantum commissam receperat. Hæ ipsæ visitationes peragebantur per monasteriorum suppressiones, sacrilegamque bonorum ecclesiasticorum deprædationem, eodemque tempore, et in Romanum pontificem odio, et habendæ alienæ rei cupiditati, atque avaritiæ satisfiebat. Ut tum Henricus VIII, simulavit nihil aliud in sacramenti formulâ episcopis propositi contineri, nisi civilem, et sæcularem obedientiam, ac fidelitatem, cum reverà abolitionem pontificiæ auctoritatis includeret, ita nunc prævalens gallicus conventus præfigens suo illi decreto titulum „sur la constitution civile du clergé“. reverà omnem capitis ecclesiæ potestatem abrogavit, prohibens episcopis, nè alias nobiscum partes peragerent, quam ut nos eorum, quæ jam sine nobis acta, expletaque essent, facerent certiores. Quis illa conventûs membra in animo tum habuisse non existimet, sibi que proposuisse adoptanda in suâ constitutione Angliæ regum secundi et octavi Henrici decreta? Secus enim quâ ratione expressam horum formam assequi potuissent? Illud tamen discrimen intercedit, quod hæc recentia aliquanto sint pristinis illis deteriora.

Sed

Sed cum jam inter se contulerimus duorum Henricorum, et nationalis conventus acta, progrediamur nunc ad pariter invicem comparandum episcopum Augustodunensem cum aliis collegis suis; et ne minutim omnia persequendo delassemur, fatis erit præ oculis habere ipsum conventus decretum, in cujus ille verba sine ullâ exceptione juravit; ita enim facile judicabimus de diversa ejusdem, et ceterorum episcoporum credendi ratione. Hi quidem immaculatè ambulantes in lege Domini magnam prætulerunt animi constantiam in servando dogmate, doctrinâque suorum prædecessorum, inhærendo primæ Petri cathedræ, in suis exercendis, tuendisque juribus, in adversando novitatibus, in nostrum expectando responsum, undè, quid agendum sibi esset, agnoscerent: una eorum omnium vox fuit, una confessio, sicut una fides est, unaque traditio, et disciplina. His exemplis, ac episcoporum rationibus, obstupefcimus, cum videamus Augustodunensem commotum non fuisse. Simili comparatione ante nos usus erat episcopus Meldensis Bossuetius apud vos celeberrimus, & non suspectus auctor (1) inter duos, Thomam Cantuariensem unum, & Thomam Cranmerum alterum, quam hic inferendam ducimus, ut, qui hæc legent, quam hæc nostræ similis sit, animadvertant. „S. Thomas de Cantorbéri ré-
fista

(1) Histoire des variations des églises protestantes, lib. 7. num. 114. tom. 3, oper. edit. Paris 1747.

„fista aux rois iniques ; Thomas Cranmer leur
 „prostitua sa conscience , & flatta leurs pas-
 „sions. L'un , banni , privé de ses biens , per-
 „sécuté dans les siens & dans sa propre per-
 „sonne , & affligé en toutes manieres , acheta
 „la liberté glorieuse de dire la vérité , comme
 „il l'a croyoit , par un mépris courageux de
 „la vie & de toutes ses commodités ; l'autre ,
 „pour plaire à son prince , a passé sa vie dans
 „une honteuse dissimulation , & n'a cessé
 „d'agir en tout contre sa croyance. L'un com-
 „battit jusqu'au sang pour les moindres droits
 „de l'église ; & en soutenant ses prérogatives ,
 „tant celles que Jesus - Christ lui avoit acquises
 „par son sang , que celles que les rois pieux
 „lui avoient donnés , il défendit jusqu'aux
 „dehors de cette sainte cité. L'autre en livra
 „aux rois de la terre le dépôt le plus intime ,
 „la parole , le culte , les sacremens , les clefs ,
 „l'autorité , les censures , la foi même : tout
 „enfin est mis sous le joug ; & toute la puis-
 „sance ecclésiastique étant réunie au trône royal ,
 „l'église n'a plus de force , qu'autant qu'il plaît
 „au siècle. L'un , enfin , toujours intrépide , &
 „toujours pieux pendant sa vie , le fut encore
 „plus à la dernière heure. L'autre , toujours
 „foible & toujours tremblant , l'a été plus que
 „jamais dans les approches de la mort ; & à
 „l'âge de soixante-deux ans , il a sacrifié à un
 „miserable reste de vie , sa foi & sa conscience.
 „Aussi n'a-t-il laissé qu'un nom odieux parmi
 „les

„les hommes ; & pour l'excuser dans son
 „parti même, on n'a que des détours ingé-
 „nieux, que les faits démentent : mais la gloire
 „de S. Thomas de Cantorbéri vivra autant que
 „l'église ; & ses vertus, que la France & l'An-
 „gleterre ont révérees comme à l'envi, ne
 „seront jamais oubliées“.

Ast multo mirabilius est, quod augustodu-
 nensis non percelleretur declaratione capituli
 ecclesiæ cathedralis suæ die primâ Decembris
 proxime præteriti (1) emissâ ; neque erubes-
 ceret, quod in ejusdem vituperationem incur-
 risset, atque ab eo instrui deberet clero, cui
 par erat, ut ipse exemplo, doctrinâque præ-
 luceret. Ea declaratione scilicet augustodunen-
 sis clerus, verissimis ecclesiæ innixus principiis
 in hunc modum in decreti errores invehitur.
 „Le chapitre d'Autun déclare, 1°. adhérer
 „formellement à l'exposition des principes sur
 „la constitution du clergé, donnée par MM.
 „les évêques députés à l'assemblée nationale le
 „30 Octobre dernier. Déclare, 2°. que sans
 „manquer au devoir de sa conscience, il ne
 „peut participer directement, ni indirectement
 „à l'exécution du plan de la nouvelle consti-
 „tution du clergé, & notamment en ce qui
 „concerne la suppression des églises cathédra-
 „les ; & qu'en conséquence il continuera ses
 „fonctions sacrées & canoniales, ainsi que
 „l'ac.

(1) Auteur de l'Imprimerie de Dejussien 1790.

„l'acquittement des nombreuses fondations
 „dont son église est chargée, jusqu'à ce qu'il
 „soit réduit à l'impossibilité absolue de les
 „remplir. Déclare, 3°. qu'en qualité de con-
 „servateur né des biens & des droits de l'é-
 „vêché, & en vertu de la juridiction spiri-
 „tuelle qui est dévolue aux églises cathédrales
 „pendant la vacance du siège épiscopal, il
 „ne peut consentir à aucune nouvelle circon-
 „scription qui seroit faite du diocèse d'Autun,
 „par la seule autorité temporelle“.

Interim ignorare nolumus augustodunensem,
 ac cum eo quisquis alius ipsam interim imitatus
 fuerit pejerando, quod episcopi, qui ariminensi
 interfuerunt concilio, subscripseruntque am-
 biguæ, captiosæque illi formulæ ab arianis, quo
 iidem deciperentur inventæ, intentatisque etiam
 ab imperatore Constantio minis perterriti, ju-
 dicio Liberii pontificis admoniti fuere, quod
 si in errore perseverassent, *ecclesiæ catholicæ
 spirituali vigore essent plectendi* (1). Studio
 quoque S. Hilarii Pictaviensis ab ecclesia Are-
 latenſi expulsus fuit Saturninus episcopus (2)
 utpote obstinate persistens in sensu episcopo-
 rum arianorum. Demum sententiâ Liberii con-
 fir-

(1) Epist. Liber. ad cathol. epis. in fragment. ex
 oper. historic. S. Hilar. fragment. 12, pag. 1358,
 edit. Maurin.

(2) Sulpic. sever. histor. sac. lib. 2, cap. 45, tom.
 2, oper. pag. 245, edit. Veron.

firmata per S. Damasum fuit epistola synodica in concilio nonaginta episcoporum data, ut Orientales etiam palam declarare possent se sui erroris poenitere, si catholici haberi atque esse voluissent. „Credimus autem languentes in isto „conamine, non tardè à nostrâ separandos „esse communione, & ab eis episcopatus no- „men auferri, quatenus populi eorum liberati „errore respirent (1).

Negari quidem nullo modo potest augustodu- nensem, suosque imitatores in eorum se con- jecisse statum, qui ut diximus, iudicium sub- ierant Liberii, Hilarii, & Damasi, atque ideo si suum illud sacramentum non revocaverint, sciant, quid jam expectandum sibi sit. Quæ hætenus recensuimus, ac pertractavimus, non ex mente nostrâ, sed ex purioribus sacræ doct- rinæ fontibus, ut videtis, eruimus. Nunc au- tem ad vos convertimur fratres nostri carissi- mi, & desideratissimi, gaudium nostrum, & corona nostra, qui quamvis nulliûs hortatio- nis stimulis indigeatis, cum nos ipsi in vobis gloriemur pro vestrà fide in cunctis ærumnis, & pro egregiis evulgatis instructionibus, ra- tionabilem comprobemus dissensum vestrum à decreto istius conventûs; nihilominus quia in eam temporum calamitosam conditionem de- venimus, ut etiam his, qui sibi stare in Do- mino

(1) Epist. ad epis illyricos epist. 3, num. 2, apud constan. pag. 482 & 486.

mino videntur, omnia diligenter præcavenda
 sint; ideò pro commisso nobis, licet sine ullo
 merito nostro, curæ pastoralis officio, dile-
 ctiones vestras summâ, quâ possumus, conten-
 tione hortamur, ad servandam omni animo-
 rum fervore inter vos ipsos concordiam, ut
 conjunctis studiis, operâ & consiliis, uno
 spiritu ab infidiis & conatibus novorum le-
 gislatorum, catholicam religionem tueri, Deo
 adjuvante, valeatis: ut enim ad locum adver-
 sariis patefaciendum nihil aptius esse posset,
 quam animorum vestrorum inter se dissiden-
 tium disjunctio, sic ad intercludendos illis
 omnes aditus, omnesque evertendas molitiones
 nihil concordia, vestrarumque voluntatum con-
 sensione opportunius est, atque efficacius. Hisce
 ferme verbis S. Pius V, prædecessor noster,
 excitavit capitulum, & canonicos ecclesiæ Bi-
 suntinæ (1), qui in similia tempora inciderant.
 Forti igitur ac constanti animo estote, nec
 ullorum periculorum denunciatione, aut minis
 ab incepto desistite, ac recordamini, ut Da-
 vid impavidè respondit giganti, Machabæi
 intrepidè Antiocho; sic Basilius Valenti, Hi-
 larius Constanti, Ivo Carnotensis Philippo
 Regi. Jam quod nostrarum est partium publi-
 cas præces renovavimus; hortati regem sumus,
 ne suam vellet interponere sanctionem, duos
 archiepiscopos, qui eidem aderant regi, quid
 ab eis agendum esset, monuimus, utque exar-
 mare,

(1) Epist. 6, lib. 3. Edit. Antwerp. 1640.

mare, quantum in nobis erat, remissionemque reddere tertii istius, quem appellant statûs furorem, possemus, exactiones illas suspendi interim jussimus taxationum pro gallicis expeditionibus ex pristinis conventionibus, perpetuâque consuetudine nostris officiis debitarum: ex quâ liberalitate nostrâ illud per ingratissimam compensationem retulimus, ut excitatam atque auctam à nonnullis ex conventu, avenionensium ab apostolicâ sede rebellionem doleremus, à quâ nos, sanctaque hæc sedes reclamare non cessabit. Præterea nos hætenus continuimus, ne abscissos ab ecclesiâ catholicâ auctores male ominatæ constitutionis civilis cleri declararemus. Demum ea effecimus ac pertulimus omnia, si quomodo lenitate, ac patientiâ nostrâ evitare possemus deplorabile schisma, ac pacem apud vos, vestramque nationem revocare. Quin & adhuc susceptis paternæ caritatis consiliis inhærentes, quæ vos ipsi vobis esse proposita, in vestræ expositionis exitu cognovimus, à vobis petimus, vosque obsecramus, ut nobis exponere, ac declarare velitis, quidnam esse judicetis, quod nunc præstandum à nobis sit ad assequendam animorum conciliationem. Quod nos certe in tantâ locorum distantia agnoscere non possumus; vobis vero, qui in re præsentis estis, occurrere fortasse poterit aliquid à catholico dogmate, disciplinâque universali minime dissentaneum, quod nobis proponatis in nostram

de-

deliberationem , atque examen adducendum. Quod reliquum est, Deum precamur, ut tam vigiles, & sapientes pastores nobis, & ecclesiæ suæ servet, quam diutissimè sospites & incolumes, votumque hoc nostrum apostolicâ benedictione prosequimur, quam universis vobis, dilecti filii nostri, & venerabiles fratres, ex intimo corde profectam peramanter impertimur. Datum Romæ apud Sanctum Petrum, die 10 Martii 1791, pontificatûs nostri anno decimo septimo

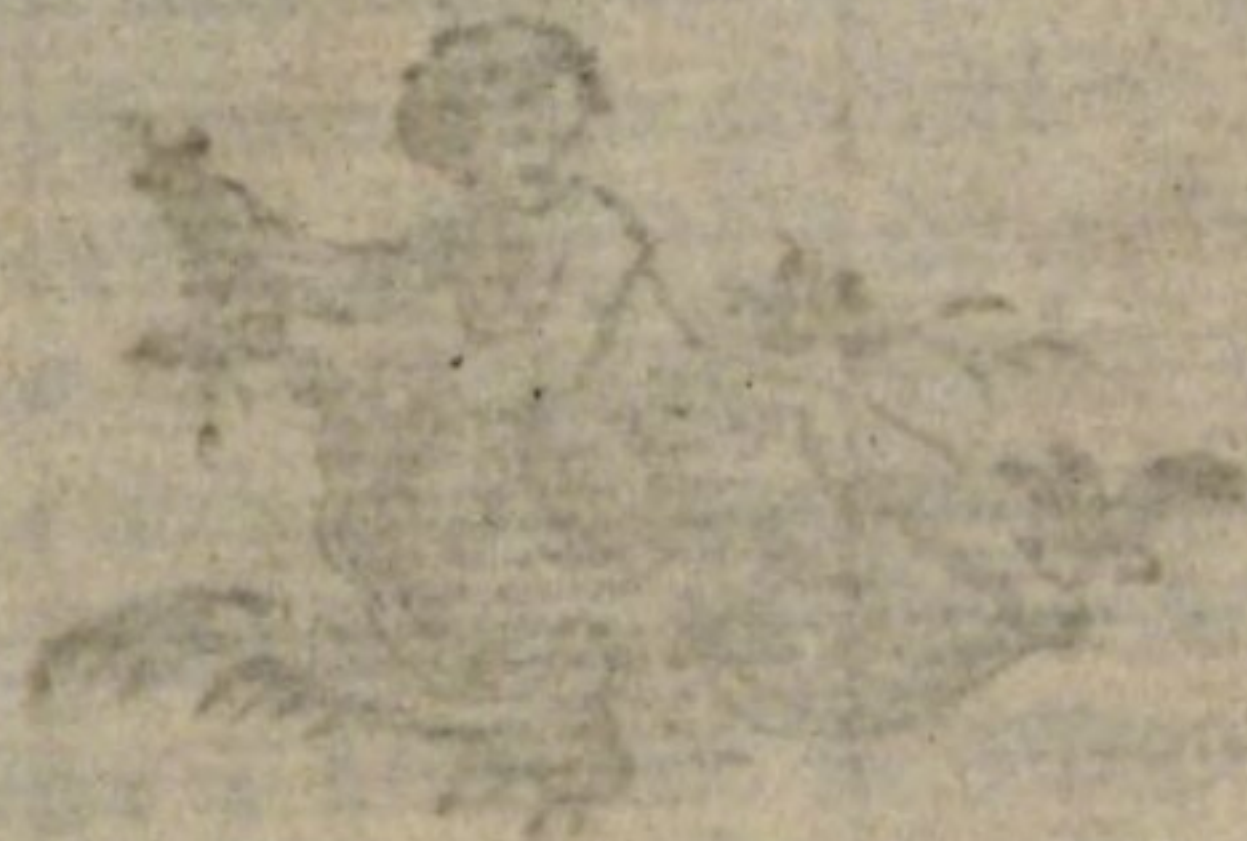
PIUS, qui suprâ.

deliberationem, atque examen adhibendum.
Quod reliquum est, hanc precor, ut cum
vobis, et quibusque vestris, et ecclesie
huc tunc servit, quod dicitur, scripturae
incolunt, vobis quoque hoc nostrum aposto-
licum benedictionis munusculum, quod univer-
sa vobis, dilecti illi nostri, et venerabiles
fratres, ex iuncto corde protestantur petman-
ter impertiantur. Datum Romae, apud Sanctum
Petrum, die 10 Martii 1791, pontificatus
nostri anno decimo septimo.

Pius, ppi papa.

Pius

Breve Summi Pontificis Pii VI. ad E. S. R. Eccles. Cardinalem de la
Rochefoucault ... Caeterosque Praelatos Conventus Nationalis Gallicani ;
de constitutione civili Gallicani ; [cum aliis duobus Brev.]

S.l. 1791

J.can.f. 101

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10543872-6

VD18 14626977-001